

VERSLO LIUDIJIMĄ ĮSIGYJANČIO GYVENTOJO ATMINTINĖ

Turinys

I. Įžanga	3
II. Veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apibūdinimas	3
2.1. Veikla, kuria galima verstis įsigijus verslo liudijimą.....	3
2.2. Verslo liudijime nurodoma informacija:.....	6
III. Verslo liudijimų išdavimo, pratęsimo ir pajamų mokesčio sumokėjimo tvarka	6
3.1. Kur įsigyti verslo liudijimą?.....	6
3.2. Ar verslo liudijimą įsigijusio gyventojų vykdomoje veikloje gali dalyvauti kiti fiziniai asmenys?.....	8
3.3. Kokius dokumentus turi pateikti norintieji įsigyti verslo liudijimą?	8
3.4. Per kiek laiko išduodamas verslo liudijimas?	10
3.5. Kokiems laikotarpiams išduodami verslo liudijimai?	10
3.6. Fiksuoto dydžio pajamų mokesčio sumokėjimo ir grąžinimo ypatumai	10
3.6.1. Koks yra fiksuoto dydžio pajamų mokestis?	10
3.6.2. Kiek ir kur reikia mokėti įsigyjant verslo liudijimą?.....	11
3.6.3. Kada pajamų mokestis turi būti papildomai sumokamas arba grąžinamas?	12
3.7. Kokia tvarka pratęsiamas verslo liudijimo galiojimas ir kokia tvarka išduodamas naujas verslo liudijimo egzempliorius?	13
3.8. Kieno prašymu verslo liudijimas pratęsiamas arba išduodamas naujas verslo liudijimo egzempliorius?	13
IV. Veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apskaita	13
4.1. Pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalas.....	14
4.1.1. Žurnalo pajamų dalies pildymas	15
4.1.2. Žurnalo išlaidų dalies pildymas.	16
4.2. Veiklos vykdymo vietoje privalomi turėti dokumentai	18
4.2.1. Prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo dokumentai	18
4.2.2. Prekių, medžiagų ir žaliavų įsigijimo dokumentai.....	20
V. Verslo liudijimą įsigijusio gyventojų teisės, pareigos ir atsakomybė	21
5.1. Kokias teises įgyja gyventojas įsigydamas verslo liudijimą?	21
5.2. Kokių teisių verslo liudijimas nesuteikia?	23
5.3. Kokios yra veiklą pagal verslo liudijimą vykdančio gyventojų pareigos?.....	23
5.4. Kokia yra verslo liudijimą turinčio gyventojų atsakomybė už mokestinių prievolių vykdymo tvarkos pažeidimus?	24
5.4.1. Gyventojų atsakomybė už ūkinės ar komercinės veiklos pažeidimus.....	24
5.4.2. Atsakomybė už deklaracijos pateikimo tvarkos pažeidimą bei mokesčių vengimą.....	25
5.4.3. Atsakomybė už apskaitos reikalavimų nesilaikymą.....	25
5.4.4. Atsakomybė už valstybinio socialinio draudimo įmokų nemokėjimą	25
5.4.5. Atsakomybė už privalomojo sveikatos draudimo įmokų nemokėjimą ar netinkamą mokėjimą	25
5.5. Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų veiklos tikrinimas	25
5.6. Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų teisė užginčyti pareigūnų veiksmus	26
VI. Valstybinis socialinis draudimas.....	26
6.1. Kokia valstybinio socialinio draudimo rūšimi privalomai draudžiasi verslo liudijimus įsigiję gyventojai?	26
6.2. Kokie yra pagal verslo liudijimus dirbančių gyventojų valstybinio socialinio draudimo įmokų dydžiai?	26
6.3. Kada pradedamos skaičiuoti valstybinio socialinio draudimo įmokos?	27
6.4. Kaip apskaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos?	27
6.5. Kaip turi mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas asmuo tuo pačiu laikotarpiu įsigijęs kelis verslo liudijimus?	27
6.6. Iki kada reikia sumokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas?	28

6.7. Kokiais atvejais verslo liudijimus turintys asmenys gali nemokėti valstybinio socialinio draudimo įmokų?	28
6.8. Kokios socialinės garantijos yra teikiamos mokantiems valstybinio socialinio draudimo įmokas asmenims?	28
6.9. Kur mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos?	29
6.9.1. Valstybinio socialinio draudimo įmokų kodų sąrašas	29
VII. Privalomojo sveikatos draudimo įmokų sumokėjimas	29
VIII. Pajamų, gautų iš veiklos pagal verslo liudijimą, deklaravimas	30
8.1. Ar gyventojas turi teikti pajamų mokesčio deklaraciją?	30
8.2. Kokios formos deklaraciją pildyti ir teikti?	31
8.3. Ar iš veiklos pagal verslo liudijimą pajamų galima atimti patirtas veiklos išlaidas ir pasinaudoti pajamų mokesčio lengvatomis?	31
8.4. Ar pajamos, gautos iš veiklos pagal verslo liudijimą, įskaitomos į gautas gyventojų metines pajamas?	31
IX. Iki 2 proc. pajamų mokesčio sumos skyrimas paramai ir iki 1 proc. - politinėms partijoms ...	31
X. Gyventojų registravimosi PVM mokėtojais ir PVM mokėjimo prievolės	32
10.1. Dėl prekių tiekimo ir paslaugų teikimo atsirandančios prievolės	32
10.1.1. Kada veiklą pagal verslo liudijimą vykdančias gyventojas privalo registruotis PVM mokėtoju?	32
10.1.2. Kaip apskaičiuojama į biudžetą mokėtina PVM suma, kai PVM mokėtoju neįsiregistravusio gyventojų metų (paskutinių 12 mėnesių) pajamos iš veiklos pagal verslo liudijimą yra didesnės kaip 155 000 Lt?	32
10.1.3. Nuo kada PVM mokėtoju neįsiregistravęs gyventojas turi pradėti skaičiuoti į biudžetą mokėtiną PVM?	32
10.2. Prievolės, atsirandančios dėl prekių įsigijimo iš kitų ES valstybių narių	33
10.2.1. Kada atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtojais dėl prekių įsigijimų iš kitų valstybių narių?	33
10.2.2. Kokios prievolės atsirastų gyventojui, turėjusiam registruotis PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimų iš kitų valstybių narių, tačiau jį neįsiregistravusiam?	33
XI. Rekomenduojami leidiniai	34

I. Įžanga

Verslo liudijimas - tai dokumentas, patvirtinantis nustatyto fiksuoto dydžio pajamų mokesčio sumokėjimą verčiantis individualia veikla ir (arba) nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos veikla, jeigu šios veiklos rūšys įtrauktos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą veiklos rūšių sąrašą¹.

Ši supaprastinta pajamų mokesčio sumokėjimo forma taikoma tik gyventojų² pajamoms, gautoms iš atskirų rūšių prekybinės, gamybinės ar paslaugų bei nuomos veiklos, apmokestinti. Be to, ir pati veikla pagal verslo liudijimą turi būti savarankiška veikla, kuria versdamasis gyventojas siekia gauti pajamų per tęstinį laikotarpį. Verslo liudijimą turinčio gyventojų veiklos santykiai su kitais asmenimis iš esmės turi skirtis nuo darbdavio ir darbuotojo santykių ir neturėti įprastiems darbo santykiams būdingų požymių: susitarimo dėl darbo apmokėjimo, darbo vietos ir funkcijų, darbo laiko, atostogų ir pan. Vykdydamas veiklą, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, gyventojas pats sprendžia su veikla susijusius klausimus, pats dengia jo veiklos vykdymo išlaidas ir užtikrina, kad jo faktiškai vykdoma veikla neišeitų už veiklos, apmokestintos nustatyto fiksuotu pajamų mokesčiu ir įrašytos verslo liudijime, ribų.

Šioje atmintinėje apžvelgiama, kokią veiklą gyventojas gali vykdyti įsigijęs verslo liudijimą, kokie yra fiksuoto pajamų mokesčio už verslo liudijimą sumokėjimo ir grąžinimo ypatumai, kokios yra verslo liudijimų išdavimo taisyklės. Apibūdinama, kaip turi būti tvarkoma veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apskaita, kokius dokumentus privaloma turėti, kokios yra verslo liudijimą įsigijusio gyventojų teisės, pareigos ir kokia su mokesčių prievolių vykdymo tvarkos pažeidimais susijusi atsakomybė.

Atmintinės pabaigoje pateikiamas mokesčių administratoriaus parengtų leidinių, kuriuos naudinga perskaityti verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams, sąrašas.

II. Veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apibūdinimas

Gyventojas gali gauti pajamų iš ūkinės komercinės veiklos ir neįsteigęs juridinio asmens. Tai jis gali padaryti užsiimdamas individualia veikla ir (arba) nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos veikla, jeigu teisės aktai nenustato, kad tam tikros rūšies veiklą gali vykdyti tik juridiniai asmenys. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme³ (toliau - GPMĮ) individuali veikla apibrėžiama, kaip savarankiška veikla, kuria versdamasis gyventojas siekia gauti pajamų ar kitokios ekonominės naudos per tęstinį laikotarpį.

Nuo 2012 metų ir vėlesniais mokesčiais metais gyventojas gali pasirinkti mokėti fiksuoto dydžio pajamų mokestį nuo individualios veiklos pajamų, tik tuo atveju, jei jis neprivalo registruotis ir nėra įregistruotas pridėtinės vertės mokesčio (toliau - PVM) mokėtoju.

Nuo 2012 metų ir vėlesniais mokesčiais metais gyventojas gali pasirinkti mokėti fiksuoto dydžio pajamų mokestį nuo nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos pajamų, jeigu pajamos iš tokios nuomos per mokestinį laikotarpį neviršija Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (Žin., 2002, Nr. 35-1271) 71 str. 2 dalyje nustatyto atlygio už suteiktas paslaugas dydžio.

2.1. Veikla, kuria galima verstis įsigijus verslo liudijimą

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintame Veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių sąraše išskirtos veiklos rūšys, kuriomis galima verstis įsigijus verslo liudijimą. Šiame sąraše nurodomas veiklos rūšies pavadinimas ir skliausteliuose pateikiamas Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje⁴ (toliau - EVRK) nurodytas klasės numeris. Jeigu skliausteliuose nurodyta tik EVRK klasė, gyventojas gali verstis visų toje EVRK klasėje

¹ Veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1797 „Dėl verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių“ (Žin., 2002, Nr. 112-4992).

² „Gyventojų“ sąvoka leidinyje vartojama pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (Žin., 2002, Nr. 73-3085) 2 straipsnio 2 dalies apibrėžimą: „Gyventojas - nuolatinis ir nenuolatinis Lietuvos gyventojas“.

³ Žin., 2002, Nr. 73-3085.

⁴ Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK 2 red.), patvirtintas Statistikos departamento prie LR Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 (Žin., 2007, Nr. 119-4877).

nurodytų rūšių veikla, o jei skliausteliuose nurodyta, kad veiklos rūšis įeina į tam tikrą EVRK klasę, gyventojas gali verstis tik šiame sąraše įrašytos veiklos pavadinime nurodytos rūšies veikla, įeinančia į nurodytą EVRK klasę.

Atsižvelgdama į tokį veiklos rūšių aprašymą, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau - VMI prie FM) patvirtino Veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių klasifikatorių⁵ (toliau - klasifikatorius). Jame nurodė atskirų veiklos rūšių ryšį su EVRK, veiklos rūšims nustatė veiklos grupes ir pagal tai suteikė atskirus kodus. Šiais kodais žymimoms veiklos rūšims savivaldybių tarybos nustato fiksuotus pajamų mokesčio dydžius, kuriais apmokestinamos per atitinkamą laikotarpį iš tokios veiklos gautos pajamos.

Siekiant tiksliau apibrėžti kai kurių veiklos rūšių apimtį ar jų pobūdį, šalia veiklos rūšių pavadinimų pateikiama atitinkama žymė⁶. Ji padeda veiklą apibūdinti pagal tai, kokias teises tos veiklos verslo liudijimas suteikia. Pavyzdžiui, turint „*“ ženklu pažymėtą gamybinės veiklos verslo liudijimą, galima prekiauti savo gamybos prekėmis neįsigijus prekybos verslo liudijimo. Plačiau apie tai paaiškinta šio leidinio skyriuje „Kokias teises įgyja gyventojas įsigydamas verslo liudijimą?“

Prekybos veikla

Iki 2011-12-31 galiojo nuostatos, jog prekybinei veiklai, kuria galėjo būti verčiamasi įsigijus prekybos verslo liudijimą, prekes buvo galima parduoti tik gyventojams, tarp jų ir individualią veiklą įregistravusiems bei prekybos verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams.

Vykdamt prekybą, įsigijus prekybos verslo liudijimą, ribojamas prekių asortimentas, t. y. negalima prekiauti automobiliais, cukrumi, o **nuo 2012-01-01 ir motociklais bei mopedais.**

Nuo 2012-01-01 įsigaliojo nuostata, jog išduotas prekybos verslo liudijimas suteikia teisę užsiimti prekyba kioskuose, turgavietėse (kuriose prekybos vietų skaičius neribojamas), prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių, išnešiojamąja ir išvežiojamąja prekyba, t. y. neliko prekybos veiklos rūšių skirstymo pagal prekybos būdą bei vietą. Vadinasi, įsigijus verslo liudijimus tiek Prekybos tik ne maisto produktais veiklai, tiek ir Prekybos veiklai, galima prekiauti ir kioskuose, ir turgavietėse ir užsiimti prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių bei išnešiojamąja ir išvežiojamąja prekyba.

Nuo 2012-01-01 iki 2012-04-30, įsigijus prekybos verslo liudijimą, prekės gali būti parduodamos ir juridiniams asmenims

Nuo 2012-05-01 išduotas prekybos verslo liudijimas suteikia teisę parduoti prekes tik gyventojams.

Nuo 2009-07-01 iki 2012-04-30 įsigytas prekybos verslo liudijimas nesuteikia teisės parduoti žemės ūkio ir maisto produktus gyventojams, įsigijusiems prekybos verslo liudijimus.

Nuo 2012-05-01 verslo liudijimas nesuteikia teisės parduoti ne tik žemės ūkio ir maisto produktus, bet ir kitas prekes gyventojams jų individualios prekybos veiklos, įskaitant tą, kuri vykdoma įsigijus prekybos verslo liudijimus, tikslais. Vadinasi, prekybos verslo liudijimą įsigijusiam gyventojui nebus galima parduoti bet kokias prekes kitam prekybine veikla užsiimančiam gyventojui (tiek įsigijusiam verslo liudijimą, tiek įregistravusiam individualią veiklą), t. y. **didmeninė prekyba įsigijus verslo liudijimą nebegalima.**

Nuo 2012-05-01 individualią veiklą vykdančios gyventojai (tiek įsigiję verslo liudijimus, tiek įregistravę individualią veiklą (pagal pažymą) ir užsiimančios prekyba patalpose (ne lauko sąlygomis) savo veikloje privalės naudoti kasos aparatus.

⁵ VMI prie FM viršininko 2002 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. 333 „Dėl Verslo liudijimo formos ir individualios veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, klasifikatoriaus patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 114-5114; 2011, Nr. 144-6803). Klasifikatorių galima rasti ir VMI prie FM interneto svetainėje <http://www.vmi.lt/lt/index.aspx?itemid=10027829>

⁶ Ženkilai - „*“, „***“, „(x)“, „(xx)“ (ženklai „x“ ir „xx“ naudojami tik iki 2012-04-30).

Gamybos ir paslaugų veikla

Iki 2012-01-04-30 galioja nuostatas, kad paslaugų ir gamybos veiklos verslo liudijimus įsigiję gyventojai gali parduoti savo gamybos prekes ir teikti paslaugas gyventojams, taip pat įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms, jeigu kitaip nenustato veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių sąrašas (t. y. jei veiklos rūšis nepažymėta apribojančiomis žymomis „**“, „X“ ir „xx“). Tuo atveju, kai verslo liudijime nurodyta veiklos rūšis pažymėta žyma:

- „**“, tai jis nesuteikia teisės teikti apgyvendinimo paslaugų (kaimo turizmo paslaugos arba nakvynės ir pusryčių paslaugos).

- „X“, tai jis nesuteikia teisės parduoti savo gamybos prekių ir teikti paslaugų įmonei arba kitam juridiniam asmeniui, jeigu veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint liudijimą, rūšis yra viena iš veiklos, kuria verčiasi įmonė arba kitas juridinis asmuo, rūšių.

- „xx“, tai jis suteikia teisę parduoti savo gamybos prekes ir teikti paslaugas tik gyventojams.

Nuo 2012-05-01 išduotas paslaugų bei gamybos verslo liudijimas suteikia teisę teikti paslaugas gyventojams, taip pat parduoti savo gamybos prekes ir teikti paslaugas (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomą) juridiniams asmenims, jeigu iš juridiniams asmenims parduotų savo gamybos prekių ir suteiktų paslaugų gautos pajamos nėra didesnės kaip 10 procentų visų mokestinio laikotarpio pajamų, gautų iš verslo liudijime nurodytos veiklos.

Vadinasi, viršijus 10 proc. ribą, visos iš juridinių asmenų gautos pajamos bus apmokestinamos kaip pajamos iš individualios veiklos, vykdant ją įregistravus, t. y. taikant 5 proc., o laisvųjų profesijų veikloms (vertimų bei kvalifikacijos tobulinimo ir papildomo mokymo (išskyrus sportinį ugdymą ir mokymą) - 15 proc. pajamų mokesčio tarifą ir leidžiant atimti su tomis pajamomis susijusias išlaidas.

Apribojimas, įsigijus verslo liudijimą gauti ne daugiau kaip 10 procentų pajamų iš juridinių asmenų, taikomas nuo 2012 m. gegužės 1 dienos atskirai kiekvienai veiklos rūšiai (t. y. gautos pajamos laikotarpiu nuo 2012 m. sausio 1d. iki 2012 m. balandžio 30 d. nebus įskaičiuojamos). Tačiau, jei už iki 2012 m. balandžio 30 d. atliktas paslaugas ar parduotas prekes juridinis asmuo atsiskaitys 2012 m. gegužės 1 d. ir vėliau, tai tokios pajamos, apskaičiuojant 10 proc. pajamų gavimą iš juridinių asmenų, jau bus įskaičiuojamos.

Metams pasibaigus, iki kitų metų gegužės 1 d. verslo liudijimus įsigiję gyventojai privalo deklaruoti pajamas. Tuo atveju, kai laikotarpiu nuo 2012-05-01 iki 2012-12-31 gyventojas gautos pajamos iš juridinių asmenų bus didesnės kaip 10 procentų palyginti su visomis iš tos veiklos rūšies gautomis pajamomis, tai toks gyventojas nuo visų tuo laikotarpiu iš juridinių asmenų gautų pajamų (atėmus faktiškai patirtas išlaidas, patvirtintas juridinę galią turinčiais dokumentais arba 30 proc. išlaidų - be juridinę galią patvirtinančių dokumentų) papildomai turės sumokėti 5 proc. (jei tai laisvoji profesija - 15 proc.) pajamų mokestį bei atitinkamai už tą laikotarpį privalomojo sveikatos draudimo įmokas, taip pat ir valstybinio socialinio draudimo įmokas.

Metų eigoje toks gyventojas neprivalės teikti prašymo dėl individualios veiklos įregistravimo.

Nuo 2012-05-01 nustatomas ir kitas apribojimas, jog, įsigijus bet kokios (ne prekybos) veiklos verslo liudijimus, juridiniams asmenims gali būti teikiamos paslaugos ar parduodamos savos gamybos prekės tik tuo atveju, jeigu veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšis nėra viena iš veiklos, kuria faktiškai verčiasi juridinis asmuo, rūšių.

Tuo atveju, jei gyventojas vykdo kitokią, nei verslo liudijime nurodyta, veiklą, jam pagal GPMĮ nuostatas atsiranda prievolė sumokėti pajamų mokestį nuo verslo liudijime nenurodytos veiklos rūšies gautų pajamų.

Pavyzdys

Verslo liudijimas, išduotas veiklai, kurios rūšies kodas klasifikatoriuje - 33, Poilsio parkų ir paplūdimių veikla, poilsinių transporto priemonių, turistinės stovyklos paslaugų teikimo, batuto ir kita veikla (x) (jeina į EVRK klases 55.30; 93.29), suteikia teisę verstis tik jame išvardyta veikla, kuri pagal savo pobūdį turi patekti į EVRK 55.30 ir 93.29 klases. Ši klasė EVRK apibūdinama kaip kita pramogų ir poilsio organizavimo veikla. Tai reiškia, kad pagal šį verslo liudijimą faktiškai vykdoma veikla negali būti tokia, kuri būtų priskirtina kitoms EVRK klasėms, kaip antai atrakcionų ir teminių parkų paslaugoms, aprašytoms EVRK 93.21 klasėje, arba cirko

vaidinimams (žr. EVRK 90.01) ir daugumai kitų poilsio organizavimo paslaugų. Tačiau šiai veiklos kategorijai būtų priskirtinos ir pagal šį verslo liudijimą būtų galima teikti poilsio parkų ir paplūdimių aprūpinimo persirengimo kabinomis, rakinamomis spintelėmis, kėdėmis ir poilsio parko įrenginių eksploatavimo, pavyzdžiui, valčių prieplauka, paslaugas.

Vertinti, ar gyventojų faktiškai vykdomos veiklos pobūdis atitinka verslo liudijime įrašytą veiklą, yra įgaliotas teritorinės valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau - TVMI) mokesčių administratorius, kuris privalo išnagrinėti per patikrinimą nustatytas faktines veiklos vykdymo aplinkybes.

Pažymėtina, kad gyventojas gali įsigyti neribotą skirtingų veiklos rūšių verslo liudijimų skaičių. Jei gyventojas nori verstis veikla, kuri nepatenka į Veiklą, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, veiklos rūšių sąrašą, tai jis turi pasirinkti kitokią ūkinės veiklos formą, t. y. steigti įmonę arba registruoti individualią veiklą.

2.2. Verslo liudijime nurodoma informacija:

Gyventojui išduotame verslo liudijime nurodoma:

- 1) verslo liudijimo numeris bei jo versijos numeris,
- 2) gyventojas, kuriam išduotas verslo liudijimas, duomenys: vardas ir pavardė bei gimimo data (Valstybinės mokesčių inspekcijos suteiktas mokėtojo kodas Gyventojų registre neregistruotiems mokesčių mokėtojams (užsieniečiams) bei tokio asmens kontaktiniai duomenys);
- 3) veiklos, už kurios vykdymą buvo sumokėtas fiksuotas pajamų mokestis, duomenys: veiklos grupė (prekyba, paslaugos ar gamyba), veiklos rūšies kodas (nurodytas klasifikatoriuje), veiklos rūšies pavadinimas, veiklos ypatumų žymos, veiklos rūšies ryšys su Sąraše nurodytomis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus, patvirtinto Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226, (Žin., 2007, Nr. 119-4877) EVRK klasėmis;
- 4) veiklos vykdymo vietos duomenys: veiklos vykdymo teritorija, veiklos vykdymo vietos adresai (nurodomi privalomai, jei klasifikatoriuje prie nurodytos veiklos rūšies pažymėta ST);
- 5) mokestinis laikotarpis (metai) bei veiklos vykdymo laikotarpiai (mėnesiais ir dienomis), kuriais gyventojas gali vykdyti veiklą pagal šį konkretų verslo liudijimą bei data, nuo kurios verslo liudijimas negalioja (kai veikla pagal tokį verslo liudijimą netrunka iki metų pabaigos);
- 6) į verslo liudijimą įrašyto fizinio asmens (šeimoms nario) duomenys: vardas pavardė bei gimimo data ir kita informacija;
- 7) verslo liudijimo išdavimo data.

Kiekvieną kartą pratęsus verslo liudijimo galiojimą ar pakeitus verslo liudijimo duomenis, išduodama verslo liudijimo nauja versija, kurioje yra visa aktuali informacija.

III. Verslo liudijimų išdavimo, pratęsimo ir pajamų mokesčio sumokėjimo tvarka

Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklės patvirtino Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1797 „Dėl verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių“ (Žin., 2002, Nr. 112-4992, toliau - Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimas Nr. 1797). Šiuo nutarimu Vyriausybė įgaliojo VMI prie FM patvirtinti verslo liudijimo formą ir nustatė, kad verslo liudijimus gyventojams išduoda TVMI.

3.1. Kur įsigyti verslo liudijimą?

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarime Nr. 1797 nustatyta, kad verslo liudijimai verstis veikla gyventojams gali būti išduodami:

- 1) neribojant veiklos teritorijos,
- 2) visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių ir Marijampolės bei Neringos savivaldybių teritorijas,
- 3) konkrečios savivaldybės teritorijoje.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarime Nr. 1797 nustatyta, kad:

- verslo liudijimus verstis veikla neribojant veiklos teritorijos ir verstis veikla visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių ir Marijampolės bei Neringos savivaldybių teritorijas, išduoda gyventojų nuolatinės gyvenamosios vietos TVMI. Verslo liudijimus verstis veikla konkrečios savivaldybės teritorijoje išduoda tos TVMI, kurios veiklos teritorijoje bus vykdoma veikla.
- nenuolatiniam Lietuvos gyventojui verslo liudijimą išduoda TVMI, kurios teritorijoje jis gyvena, o jeigu gyvenamosios vietos Lietuvoje neturi, tai bet kuri TVMI, kurios teritorijoje bus vykdoma veikla. Kai nenuolatinis Lietuvos gyventojas pageidauja verslo liudijimo verstis veikla konkrečios savivaldybės teritorijoje, tai tokį verslo liudijimą išduoda ta TVMI, kurios veiklos teritorijoje bus vykdoma veikla.

Tačiau Valstybinėje mokesčių inspekcijoje įgyvendintas vieno langelio principas, todėl gyventojai dėl verslo liudijimo įsigijimo gali kreiptis į bet kurią TVMI, kuri išduodama verslo liudijimus taiko fiksuotus pajamų mokesčio dydžius tokia tvarka:

- kai veiklos vykdymo vieta pasirenkama neribojant veiklos teritorijos ar visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus miestų savivaldybių ir Marijampolės bei Neringos savivaldybių teritorijas, tai taikomi verslo liudijimą įsigyjantį gyventojų nuolatinės (deklaruotos) gyvenamosios vietos savivaldybės nustatyti fiksuoti pajamų mokesčio dydžiai bei lengvatų dydžiai,
- kai veiklos vykdymo vieta pasirenkama konkrečiai savivaldybė, tai taikomi tos konkrečios veiklos vykdymo vietos savivaldybės nustatyti fiksuoti pajamų mokesčio dydžiai bei lengvatų dydžiai.

Verslo liudijimai gyventojams gali būti išduoti ir elektroniniu būdu, t. y. verslo liudijimas tokiems gyventojams bus išsiunčiamas jo prašyme (arba elektroninėje deklaravimo sistemoje) nurodytu elektroninio pašto adresu.

Pavyzdžiai:

1. Jei Vilniaus miesto gyventojas, turintis gyvenamąsias patalpas asmeninės nuosavybės teise Palangoje, nori įsigyti verslo liudijimą patalpų nuomos veiklai Palangos m. teritorijoje (t. y. konkrečioje teritorijoje) ir jas išnuomoti, tai prašymą dėl minėtos veiklos verslo liudijimo įsigijimo jis gali pateikti bet kuriai TVMI (tiek Vilniaus AVMI, tiek Klaipėdos AVMI, tiek ir bet kuriai kitai TVMI), tačiau fiksuotas pajamų mokestis jam turėtų būti apskaičiuotas pagal Palangos m. savivaldybės nustatytus fiksuotus pajamų mokesčių dydžius, taikant Palangos m. savivaldybės nustatytas lengvatas (jei šiuo atveju gyventojas veiklos vykdymo vietą būtų pasirinkęs ne konkrečią Palangos m. teritoriją, o „neribojant veiklos teritorijos“, tai fiksuotas pajamų mokestis jam turėtų būti apskaičiuojamas pagal Vilniaus m. savivaldybės nustatytus fiksuotus pajamų mokesčio dydžius, taikant Vilniaus m. savivaldybės nustatytus tarifus).

2. Jei Vilniaus miesto gyventojas, turintis gyvenamąsias patalpas Palangoje ir Kaune, nori jas išnuomoti įsigijęs verslo liudijimą patalpų nuomos veiklai (pasirinkęs veiklos vykdymo vietą „neribojant veiklos teritorijos“), tai prašymą dėl minėtos veiklos verslo liudijimo įsigijimo jis gali pateikti taip pat bet kuriai TVMI, tačiau fiksuotas pajamų mokestis jam bus apskaičiuotas pagal Vilniaus m. savivaldybės nustatytus fiksuotus pajamų mokesčio dydžius (t. y. jo gyvenamosios (deklaruotos) vietos savivaldybės nustatytus fiksuotus pajamų mokesčio dydžius), taikant Vilniaus m. savivaldybės nustatytas lengvatas.

Verslo liudijimas gali būti išduodamas tik visišką civilinį veiksnumą įgijusiam gyventojui, t.y. sulaukusiam 18 metų, arba kai visišką veiksnumą įgyja kitais Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatytais atvejais, būdamas jaunesnis nei 18 metų⁷.

⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 74-2262; toliau - CK) nustato du atvejus, kada asmuo įgyja civilinį veiksnumą anksčiau nei jam sueis 18 metų:

1) tais atvejais, kai įstatymai leidžia fiziniam asmeniui sudaryti santuoką anksčiau, nei sueis 18 metų, asmuo, kuriam nėra suėjęs šis amžius, įgyja visišką civilinį veiksnumą nuo santuokos sudarymo momento (CK 2.5 straipsnis);

2) nepilnametis, sulaukęs 16 metų, jo tėvų, globos (rūpybos) institucijų, jo rūpintojo ar jo paties pareiškimu gali būti teismo tvarka pripažintas visiškai veiksniu, jeigu yra pakankamas pagrindas leisti jam savarankiškai įgyvendinti visas civilines teises ar vykdyti pareigas (CK 2.9 straipsnis).

3.2. Ar verslo liudijimą įsigijusio gyventojų vykdomoje veikloje gali dalyvauti kiti fiziniai asmenys?

Nuo 2012-01-01 Verslo liudijimą įsigijusio gyventojų vykdomoje individualioje veikloje turi teisę dalyvauti vienas iš šių fizinių asmenų: sutuoktinis, tėvas, motina, vaikas nuo 14 metų, globojamasis, globėjas ar rūpintojas (iki 2011-12-31 veikloje galinčių dalyvauti šeimos narių skaičius ribojamas nebuvo). Fizinis asmuo gali dalyvauti veikloje tik tada, jeigu jis yra įrašytas gyventojui išduotame verslo liudijime. Gyventojas, pageidaujantis, kad jo vykdomoje veikloje dalyvautų ir kitas fizinis asmuo, šį asmenį jis turi nurodyti savo prašyme išduoti verslo liudijimą. Jei gyventojas to nepadarė iki verslo liudijimo išdavimo, tai jis gali papildomai pateikti prašymą dėl kito asmens įrašymo į verslo liudijimą, jo galiojimo metu arba paduodamas prašymą pratęsti verslo liudijimą.

Verslo liudijime nurodytas fizinis asmuo turi teisę dalyvauti gyventojų vykdomoje veikloje, kuriai įsigytas verslo liudijimas, kartu su juo, ar jo nesant.

Verslo liudijime nenurodytas asmuo negali dalyvauti verslo liudijime nurodytoje gyventojų vykdomoje veikloje. Plačiau apie tai skaitykite šio leidinio skyriuje „Kokių teisių verslo liudijimas nesuteikia?“

3.3. Kokius dokumentus turi pateikti norintieji įsigyti verslo liudijimą?

Gyventojas, norintis įsigyti verslo liudijimą, TVMI iki laikotarpio, kuriam norima įsigyti verslo liudijimą, pradžios privalo pateikti tokius dokumentus:

1. Prašymą (VMI prie FM parengtos tipinės formos) dėl verslo liudijimo įsigijimo, kuriame turi būti nurodyta:
 - vardas, pavardė ir mokesčių mokėtojo identifikacinis numeris (asmens kodas)
 - gyvenamoji vieta,
 - veiklos rūšies, kuria norima verstis įsigijus verslo liudijimą, pavadinimas bei pasirenkama veiklos vykdymo teritorija (neribojant veiklos teritorijos arba visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Neringos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestus, arba konkrečios savivaldybės teritorijoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Neringos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miesto savivaldybių teritorijas),
 - pageidaujamas veiklos vykdymo laikotarpis - nurodomi mėnesiai ir dienos, kuriais norima vykdyti veiklą (jei įsigyjamas gamybos ar paslaugų veiklos verslo liudijimas, tai nurodytas laikotarpis negali būti trumpesnis nei 5 kalendorinės dienos (kurios neprivalo eiti paeiliui), o jei įsigyjamas verslo liudijimas prekybai, tai gali būti nurodytas bet koks laikotarpis, net ir 1 dienai),
 - veiklos vykdymo vieta - veiklos vykdymo vietos adresas (adresai) privalo būti nurodytas, jei klasifikatoriuje prie veiklos rūšies pažymėta (ST)⁸. Veiklos vykdymo vietos nurodyti neprivaloma (tačiau pageidaujantis gali nurodyti), jei klasifikatoriuje prie nurodytos veiklos rūšies nėra požymio „ST“,
 - pasirenkamas verslo liudijimo įteikimo būdas (iš MAĮ 164 straipsnyje, nurodytų dokumentų įteikimo būdų, t. y. asmeniškai atvykus į TVMI arba elektroniniu būdu),
 - papildomai prašyme turėtų būti įrašomi duomenys, kuriais remiantis gali būti taikomas savivaldybių tarybų nustatytas mažesnis fiksuotas pajamų mokeskis. Šiuos duomenis turėtų nurodyti šie asmenys:
 - neįgalusis,
 - senatvės pensijos amžių sukakęs asmuo,
 - bedarbis, įregistruotas teritorinėje darbo biržoje,

⁸ Stacionarioje vietoje vykdomos veiklos rūšys VMI prie FM viršininko 2002 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. 333 „Dėl Verslo liudijimo formos ir individualios veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, klasifikatoriaus patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 114-5114; 2011, Nr. 144-6803) patvirtintame Veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių klasifikatoriuje pažymėtos ženklų (ST).

- gyventojas, vienas auginantis vaiką (vaikus) ar įvaikį (įvaikius) iki 18 metų, taip pat vyresnį (vyresnius), jei jis (jie) mokosi dieninėje bendrojo lavinimo mokykloje, profesinės ar aukštosios mokyklos dieniniame skyriuje,
 - gyventojas, kartu su sutuoktiniu, auginantis tris ir daugiau vaikų (įvaikių) iki 18 metų, taip pat vyresnius, jei jie mokosi dieninėse bendrojo lavinimo mokyklose, profesinių ar aukštųjų mokyklų dieniniuose skyriuose bei auginantis neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, taip pat vyresnį neįgalų vaiką (įvaikį), kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis,
 - mokinys (studentas), kuris mokosi bendrojo ugdymo mokykloje, įgyja pirminį profesinį mokymą ar studijuoja nuolatine studijų forma,
 - gyventojas, turintis tradicinio amatininko statusą. Tradicinio amatininko statuso įgijimą patvirtina Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos išduotas tautinio paveldo produktų sertifikatas,
 - gyventojas, kuris verslo liudijimo galiojimo metu gauna su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų,
- duomenys apie kompiuterinių žaidimų komplektų skaičių, įsigyjant kompiuterinių žaidimų veiklos verslo liudijimą.
2. Asmens tapatybės dokumentą: Lietuvos Respublikos piliečio pasą, asmens tapatybės kortelę, pasą ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą (kuriame būtų nuotrauka, asmens kodas (pvz., vairuotojo pažymėjimas, studento pažymėjimas ir kt.). Užsienio valstybės pilietis, be asmenį identifikuojančio dokumento, turi pateikti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Bendrijoje ar leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje (šis reikalavimas netaikomas Europos Sąjungos valstybių narių, Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečiams ir jų šeimų nariams; toliau - leidimas gyventi);
 3. Dokumentą (jei jo paprašo verslo liudijimą išduodanti TVMI (t. y., kai mokesčių administratoriaus duomenų bazėje nėra duomenų apie gyventojų teisę į GPMĮ 6 straipsnio 4 dalyje nurodytas lengvatas), patvirtinantį teisę taikyti mažesnę pajamų mokestį (jeigu savivaldybių tarybos tokių asmenų atžvilgiu yra priėmusios atitinkamą sprendimą). Dokumento originalas grąžinamas gyventojui, o jo kopija paliekama verslo liudijimą išduodančiai TVMI;
 4. Su garso ir vaizdo kūrinių prodiuseriais ir fonogramų gamintojais arba jų teisių perėmėjais sudarytos autorinės licencinės sutartys, suteikiančios teisę Lietuvos Respublikos teritorijoje platinti garso ir vaizdo kūrinius ir (arba) fonogramas bet kokiose laikmenose (nuomoti juos ir (arba) jais prekiauti);
 5. Tautinio paveldo produktų sertifikatą, patvirtinantį tradicinio amatininko statuso įgijimą⁹.

 Jei čia paminėti dokumentai nepateikiami, verslo liudijimas neišduodamas (jei šios dalies 3 punkte nurodytu atveju, TVMI paprašius, gyventojas nepateikia atitinkamo dokumento, tai netaikomas savivaldybių tarybų nustatytas mažesnis pajamų mokestis). Verslo liudijimas taip pat neišduodamas ir nepratęsiamas, jeigu gyventojas skolingas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui. (Daugiau informacijos apie pareigą mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas galima rasti šios atmintinės skyriuje „Valstybinis socialinis draudimas“)

Pirmą kartą verslo liudijimus įsigyjantiems gyventojams pasirašytinai yra įteikiamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimo Nr. 1797 ir juo patvirtintų Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių kopijos bei pateikiama informacija, kur yra patalpinta atmintinė. Taip pat įteikiamas Veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, klasifikatorius.

⁹ Sertifikato išdavimo tvarka patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gegužės 21 d. nutarimu Nr. 529 „Dėl tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių mugių sertifikavimo, tradicinių amatų meistrų sertifikavimo ir atestavimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 66-2508).

3.4. Per kiek laiko išduodamas verslo liudijimas?

Verslo liudijimas išduodamas ne vėliau kaip per **4 darbo dienas** nuo reikalingų dokumentų pateikimo TVMI dienos.

Iki verslo liudijimo išdavimo dienos į VMI prie FM biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas (Nr. LT24 7300 0101 1239 4300, esančią banke „Swedbank bei Nr. LT12 2140 0300 0268 0220, esančią banke Nordea Bank Finland Plc Lietuvos skyrius) turi būti sumokamas apskaičiuotas pajamų mokestis (įmokos kodas - 1461).

Jei gyventojas iki veiklos pradžios (ar iki pratęsiamo pirmojo veiklos vykdymo laikotarpio pradžios (kai prašyme dėl verslo liudijimo pratęsimo nurodomi keli veiklos vykdymo laikotarpiai) nesumoka fiksuoto pajamų mokesčio už verslo liudijimą, verslo liudijimas jam neišduodamas (nepratęsiamas).

3.5. Kokiems laikotarpiams išduodami verslo liudijimai?

Verslo liudijimai gali būti išduodami pageidaujama kalendorinių metų laikotarpiui, kuris gali būti ne ilgesnis kaip iki tų pačių kalendorinių metų pabaigos.

Prekybos verslo liudijimai išduodami pageidaujama kalendorinių metų laikotarpiui, skaičiuojama dienomis. Trumpiausias laikotarpis yra viena diena.

Pavyzdys

Verslo liudijimą prekybai gyventojas gali įsigyti 2012 m. sausio 11 d. ir 20 d., kovo 5 d., liepos 31 d., gruodžio 20 d. (ar tik kuriai nors vienai dienai ir pan.).

Paslaugų ir gamybos verslo liudijimai išduodami pageidaujama kalendorinių metų laikotarpiui (skaičiuojama dienomis), bet ne ilgiau kaip kalendoriams metams ir ne trumpiau kaip 5 kalendorinėms dienoms, kurios neprivalo eiti paeiliui, t.y. gyventojas gali pasirinkti veiklą vykdyti bet kokias kalendorinių metų 5 dienas (pvz., kovo mėn. 8 d., gegužės mėn. 1 d., rugsėjo mėn. 1 d., lapkričio mėn. 1 d., gruodžio mėn. 23 d.)¹⁰.

Įsigyjant verslo liudijimą metų pabaigoje nuo gruodžio 28 d. paslaugų bei gamybos verslo liudijimas gali būti išduotas ir trumpesniai nei 5 dienų laikotarpiui, nes verslo liudijimas išduodamas ne ilgiau kaip iki metų pabaigos. Šiuo atveju fiksuotas pajamų mokestis apskaičiuojamas proporcingai verslo liudijimo galiojimo dienų skaičiui.

3.6. Fiksuoto dydžio pajamų mokesčio sumokėjimo ir grąžinimo ypatumai

3.6.1. Koks yra fiksuoto dydžio pajamų mokestis?

Fiksuotas pajamų mokesčio dydis nustatomas atskirai kiekvienai veiklos rūšiai. Fiksuotus pajamų mokesčio dydžius tvirtina kiekviena savivaldybė atskirai, todėl kiekvienoje savivaldybėje jie būna skirtingi. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarime Nr. 1797 rekomenduojama savivaldybėms iki einamųjų metų lapkričio 10 dienos patvirtintus kitų metų fiksuotus pajamų mokesčio dydžius pateikti TVMI. Vadinasi, savivaldybių tarybų nustatytas fiksuotas pajamų mokesčio dydis veiklos rūšims, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimus, gali keistis kasmet, tačiau jis negali būti mažesnis už pajamų mokestį, apskaičiuojamą taip:

- 2012 ir vėlesniais metais - 12 MMA, galiojančių mokestinio laikotarpio, einančio prieš mokestinį laikotarpį, kuriam įsigyjamas verslo liudijimas, spalio 1 d., sumai pritaikius GPMĮ 6 str. 1 d. nurodytą pajamų mokesčio tarifą, galiosiantį to mokestinio laikotarpio, kuriam įsigyjamas verslo liudijimas, sausio 1 dieną. 2011 m. spalio 1 d. MMA buvo 800 Lt, o pajamų mokesčio tarifas 2012 m. sausio 1 d. - 15 procentų, todėl apskaičiuoto pajamų mokesčio dydis - 1440 litų.

Savivaldybių tarybos turi teisę **nustatyti mažesnę** fiksuoto dydžio pajamų mokestį GPMĮ 6 straipsnio 3 dalies 1-4 punktuose išvardytiems asmenims:

- neįgaliesiems,

¹⁰Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarimas Nr. 576 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimo Nr. 1797 „Dėl Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių“ pakeitimo“ (Žin., 2010, Nr. 59-2915).

- asmenims, sukakusiems senatvės pensijos amžių,
- gyventojams, kurie vieni augina vaiką (vaikus) ar įvaikį (įvaikius) iki 18 metų, taip pat vyresnį (vyresnius), jeigu jis (jie) mokosi dieninėje bendrojo lavinimo mokykloje, profesinės ar aukštosios mokyklos dieniniame skyriuje,
- sutuoktiniams, auginantiems tris ir daugiau vaikų (įvaikių) iki 18 metų, taip pat vyresnius, jeigu jie mokosi dieninėse bendrojo lavinimo mokyklose, profesinių ar aukštųjų mokyklų dieniniuose skyriuose bei auginantiems neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, taip pat vyresnį neįgalų vaiką (įvaikį), kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis,
- bedarbiams, kurie nustatyta tvarka įregistruoti teritorinėse darbo biržose,
- bendrojo lavinimo, profesinių, aukštųjų mokyklų dieninių skyrių moksleiviams ir studentams (t.y. mokiniui (studentui), kuris mokosi bendrojo ugdymo mokykloje, įgyja pirminį profesinį mokymą ar studijuoja nuolatine studijų forma,
- asmenims, įsigyjantiems verslo liudijimą verstis verslo liudijime nurodytos rūšies veikla visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Neringos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestus,
- asmenims, įsigyjantiems verslo liudijimą verstis verslo liudijime nurodytos rūšies veikla konkrečios savivaldybės teritorijoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Neringos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių teritorijas,
- asmenims, įsigyjantiems verslo liudijimą verstis tradicinių amatų veikla.
- asmenims, kurie verslo liudijimo galiojimo metu gauna su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų.

Informaciją apie nustatytus (patvirtintus) fiksuotus pajamų mokesčio dydžius savivaldybės **pateikia TVMI**, kuriose ir galima sužinoti savivaldybių nustatytus pajamų mokesčio dydžius ir lengvatas minėtoms gyventojų grupėms. Ši informacija yra skelbiama ir VMI prie FM interneto svetainėje <http://www.vmi.lt/lt/index.aspx?itemId=1083689>

3.6.2. Kiek ir kur reikia mokėti įsigyjant verslo liudijimą?

Mokėtiną pajamų mokesť verslo liudijimą išduodanti TVMI apskaičiuoja proporcingai išduodamo verslo liudijimo galiojimo laikui, atsižvelgdama į gyventojų teisę mokėti mažesnę pajamų mokesť, nustatytą atskiroms gyventojų grupėms. Todėl prašyme išduoti verslo liudijimą reikia nurodyti duomenis ir pateikti dokumentus (TVMI paprašius), įrodančius, kad verslo liudijimą įsigyjantis gyventojas turi teisę į savivaldybių tarybų nustatytą mažesnę fiksuoto dydžio pajamų mokesť.

Apskaičiuotas pajamų mokesťis apvalinamas iki litų taip: 49 ir mažiau centų neskaičiuojami, o 50 ir daugiau centų laikomi litu.

Pavyzdys

Mokesťis už kelionas dienoms išduodamą prekybos verslo liudijimą apskaičiuojamas taip: savivaldybės nustatytas metinis fiksuotas pajamų mokesťis dalijamas iš tų metų kalendorinių dienų skaičiaus, o gauta suma dauginama iš prekiauti pageidaujama dienų skaičiaus. Tarkime, suskaičiavus gauname 93 Lt 72 ct, tai mokėtinas pajamų mokesťis būtų 94 Lt.

Fiksuotą pajamų mokesťį gyventojas turi sumokėti į **vieną biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą Nr. LT247300010112394300**, Pajamų mokesťis turi būti sumokėtas iki verslo liudijimo išdavimo dienos. Įmokos kodas **1461**.

Gyventojas, pageidaujantis įsigyti verslo liudijimą tiek verstis veikla neribojant veiklos teritorijos, tiek verstis veikla visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių ir Marijampolės bei Neringos savivaldybių teritorijas, taip pat ir verstis veikla konkrečios savivaldybės teritorijoje, gali kreiptis į bet kurią TVMI, kuri apskaičiuoja konkretų pajamų mokesťį pagal to gyventojų gyvenamosios vietos savivaldybės ar pagal konkrečios savivaldybės patvirtintus fiksuotus pajamų mokesčio dydžius.

Pajamų mokesčio ir įsiskolinimo Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui sumokėjimas turi būti įvykdytas iki verslo liudijimo išdavimo dienos.

3.6.3. Kada pajamų mokestis turi būti papildomai sumokamas arba gražinamas?

Ilgesniai nei vieno mėnesio laikotarpiui verslo liudijimą įsigijęs gyventojas turi per 10 kalendorinių dienų pranešti bet kuriai TVMI apie duomenų, pagal kuriuos buvo apskaičiuotas pajamų mokestis, pasikeitimą.

Jei dėl duomenų pasikeitimo susidaro pajamų mokesčio permoka, ji gyventojui gražinama arba įskaitoma Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (Žin., 2004, Nr. 63-2243; toliau - MAĮ) nustatyta tvarka. Papildomai mokėtina arba gražintina pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo kito mėnesio, einančio po mėnesio, kurį pakito duomenys, pirmosios (kalendorinės) dienos.

Pavyzdys

Neįgalusis gyventojas yra įsigijęs 4 mėnesių (birželio-rugsėjo) elektrinių buities reikmenų taisymo paslaugų teikimo verslo liudijimą.

Tarkime, kad savivaldybė 2012 metams nustatė metinį šios veiklos rūšies 1830 Lt pajamų mokestį, kurį padalinę iš 366 dienų, gausime vienos dienos įkainį 5 Lt. Neįgaliesiems gyventojams savivaldybė nustatė 50 proc. mažesnę mokestį, t. y. dienos įkainis 2,5 Lt. Neįgalusis gyventojas, įsigydamas tokį verslo liudijimą birželio-rugsėjo mėnesiams (122 dienos) už tokį verslo liudijimą sumokės 305 Lt (122 d. x 2,5 Lt).

Tarkime, kad Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos birželio 12 d. gyventojui nebenustato neįgalumo statuso. Todėl šiam gyventojui atsiranda pareiga iki birželio 22 d. apie tai pranešti bet kuriai TVMI bei papildomai sumokėti pajamų mokestį (papildomai mokėtina pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo liepos 1 d. iki verslo liudijimo galiojimo pabaigos). Šiuo atveju papildomai mokėtina suma 230 Lt, kuri apskaičiuojama įvertinus pasikeitusias aplinkybes (kai liepos-rugsėjo mėn. (iš viso 92 dienoms) nebenustatomas neįgalumas), t. y. iš apskaičiuoto mokėtino pajamų mokesčio (kai neįgalumas nebenustatytas) atimama sumokėta pajamų mokesčio suma (kai buvo nustatytas neįgalumas) (92 d. x 5 Lt. - 92 d. x 2,5 Lt).

Analogiškai būtų apskaičiuojama ir gyventojui gražintina pajamų mokesčio suma, jei atitinkamai pasikeistų aplinkybės (būtų nustatomas neįgalumas jo neturėjusiam gyventojui) verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu.

Pajamų mokestis gražinamas arba įskaitomas, kai verslo liudijime įrašytos rūšies veikla nutrūksta ir ja nesiverčiama iki išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos. Todėl gyventojas, nutraukdamas veiklą, turi pateikti prašymą dėl veiklos nutraukimo, o norėdamas susigražinti mokestį - prašymą dėl pajamų mokesčio gražinimo arba įskaitymo.

Gyventojui mirus, pajamų mokestis gražinamas paveldėtojams arba įskaitomas palikėjo mokesčiai nepriemokai padengti. Šiuo atveju gražinama arba įskaitoma pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo palikimo atsiradimo momento (nuo mirties arba paskelbimo mirusiu dienos) iki išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos.

Gyventojui susirgus, gražintina pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo ligos faktą patvirtinančiuose dokumentuose nurodytos ligos pradžios datos iki verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos.

Kitais atvejais gražinama arba įskaitoma pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo rašytinio prašymo gražinti arba įskaityti pajamų mokestį gavimo TVMI dienos iki išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos.

Pavyzdys

Tarkime, kad gyventojas įsigijo atitinkamos veiklos rūšies verslo liudijimą verstis 2012 m. sausio-kovo mėnesiais, kuriai fiksuotas metinis pajamų mokestis nustatytas 3660 Lt. Gyventojas už 3 mėnesius (91 d.) sumokėjo 910 Lt (3660/366x91).

Gyventojas nusprendė nutraukti veiklą ir vasario 20 d. dėl veiklos nutraukimo pateikė prašymą TVMI.

Norint nustatyti gražintiną pajamų mokesčio sumą, pirmiausia suskaičiuojamos dienos, nuo prašymo gražinti pajamų mokestį TVMI gavimo dienos (2012-02-21) iki verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos (2012-03-31), tai sudarys 40 dienų. Gautas dienų skaičius dauginamas iš savivaldybės nustatyto fiksuoto pajamų mokesčio dydžio, kuris būtų mokamas už vieną veiklos vykdymo dieną (3660/366 dienų). Šiuo atveju apskaičiuojama gražintina pajamų mokesčio suma 400 Lt (3660/366x40).

3.7. Kokia tvarka pratęsimas verslo liudijimo galiojimas ir kokio tvarka išduodamas naujas verslo liudijimo egzempliorius?

Verslo liudijimas, išduotas trumpesniai negu iki kalendorinių metų pabaigos laikotarpiui arba keliems (ne iš eilės einantiems) laikotarpiams (gamybos ir paslaugų veiklos verslo liudijimams bendra laikotarpių su pertraukomis ar (ir) atskirų dienų trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 5 dienos), sumokėjus papildomą pajamų mokestį gali būti pratęsimas pageidaujama laikotarpių ar dienų skaičiui, bet ne ilgiau kaip iki tų metų paskutinės dienos ir ne trumpiau, kaip 5 dienoms.

Pavyzdys

Nuo 2012 m. kovo 10 d. iki 2012 m. gruodžio 12 d. išduotą avalynės taisymo verslo liudijimą gyventojas gali pratęsti ne trumpiau kaip bet kokia tvarka pasirinktomis 5 dienoms (gali būti pasirinkama 5 iš eilės einančios dienos ar bet kokios atskiros 5 dienos arba kelios dienos einančios iš eilės ir kelios atskiros dienos (spalio 5-9 dienoms arba gegužės mėn. 10 d., rugsėjo mėn. 10 d., lapkričio mėn. 10 d., gruodžio mėn. 15 d. arba gruodžio mėn. 12 ir 14 bei 27 - 30 dienoms). Verslo liudijimas nuo gruodžio 12 dienos gali būti pratęsimas 20 dienų, t.y. iki 2012 m. gruodžio 31 dienos. Paskutinė 2012 m. veiklos vykdymo diena gali būti 2012 m. gruodžio 31 diena.

Prašymas pratęsti verslo liudijimo galiojimo laiką turi būti pateiktas, kol verslo liudijimas dar galioja (šiuo atveju išduodamas naujos versijos verslo liudijimas, kuriame nurodomas tas pats verslo liudijimo numeris, tačiau įrašoma kita to verslo liudijimo versija). Tuo atveju, kai prašymas pratęsti verslo liudijimą pateikiamas pasibaigus verslo liudijimo galiojimo laikotarpiui, tai gyventojui gali būti išduodamas naujas verslo liudijimas (t. y. nauju numeriu naujas verslo liudijimas).

Verslo liudijimas pratęsimas ne vėliau kaip per **2 darbo dienas** nuo prašymo jį pratęsti pateikimo TVMI dienos. Pratęstas verslo liudijimas gyventojui išduodamas, kai jis sumoka papildomai apskaičiuotą pajamų mokestį ir įmoka Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomą)¹¹ bei pateikia TVMI prašomus dokumentus (jei reikia pagrįsti tolimesnį lengvatos taikymą ar pan.)

Praradus verslo liudijimą ir neturint galimybės prarastojo verslo liudijimo atsispausdinti, taip pat jį sugadinus ar pan., TVMI galima pateikti prašymą išduoti naują verslo liudijimo egzempliorių. Kartu su tokiu prašymu turi būti pateikiamas asmens tapatybę įrodantis dokumentas. Šiuo atveju naujas verslo liudijimo aktualios versijos egzempliorius išduodamas per 2 darbo dienas nuo prašymo pateikimo TVMI. Asmuo, gavęs verslo liudijimą elektroniniu paštu, pats gali atsispausdinti kitą verslo liudijimo egzempliorių.

3.8. Kieno prašymu verslo liudijimas pratęsimas arba išduodamas naujas verslo liudijimo egzempliorius?

Prašymą pratęsti verslo liudijimą ar išduoti naują jo egzempliorių gali pateikti tik tas asmuo, kurio vardu buvo išduotas verslo liudijimas, arba įstatymų nustatyta tvarka šio asmens įgaliotas asmuo. Pagal fizinio asmens, įrašyto į verslo liudijimą, tačiau neturinčio tinkamai įforminto įgaliojimo, pateiktą prašymą verslo liudijimo naujas egzempliorius neišduodamas ir verslo liudijimo galiojimo laikas nepratęsimas.

IV. Veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apskaita

Nuo 2011 m. gegužės 1 d. verslo liudijimus įsigijusių gyventojų buhalterinės apskaitos tvarka nustatyta Gyventojų, įsigijusių verslo liudijimus, buhalterinės apskaitos taisyklėse (toliau - Taisyklės), kurios patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 415 „Dėl Gyventojų, įsigijusių verslo liudijimus, buhalterinės apskaitos taisyklių patvirtinimo“¹².

Verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kurie veiklos pajamoms apskaityti naudoja kasos aparatus (kasos aparatus privalo naudoti patalpose maisto produktais (maistu) prekiaujantys

¹¹ Apie tai plačiau skaitykite skyriuje „Valstybinio socialinio draudimo tvarka“.

¹² Žin., 2002, Nr. 127-5760; Žin., 2011, Nr. 49-2399.

gyventojai), veiklos pajamas ir išlaidas nurodo kasos aparato kasos operacijų žurnale (toliau - kasos žurnalas), kurio forma ir pildymo tvarka nustatyta Valstybinės mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2003 m. rugsėjo 18 d. įsakymu Nr. V-255 „Dėl Kasos aparatų naudojimo taisyklių patvirtinimo“¹³.

Verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kurie veiklos pajamoms apskaityti nenaudoja kasos aparatų, privalo pildyti Gyventojų, įsigijusio verslo liudijimą, pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalą (toliau - žurnalas)¹⁴.

Nuo 2012 m. gegužės 1 d. kasos aparatus savo veikloje privalės naudoti besiverčiantys individualia veikla (tame tarpe ir verslo liudijimus įsigiję) gyventojai ir užsiimantys prekyba patalpose (ne lauko sąlygomis).

Valstybinei mokesčių inspekcijai suteikta teisė nustatyti atvejus, kada kasos aparatas gali būti nenaudojamas, kai kasos aparato neįmanoma naudoti dėl objektyvių priežasčių arba kasos aparato naudojimas sukeltų akivaizdžiai neproporcingą administracinę našta.

4.1. Pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalas

Žurnalo forma pateikta minėtų Taisyklių priede, o jo pildymo tvarka patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 415 „Dėl Gyventojų, įsigijusių verslo liudijimus, buhalterinės apskaitos taisyklių patvirtinimo“. Nuo 2011 m. sausio 1 d. verslo liudijimus įsigiję gyventojai pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalą gali pasigaminti (atsispausdinti skelbiamą žurnalo formą VMI prie FM svetainėje www.vmi.lt) ar įsigyti blankų leidyklų parduotuvėse. Žemiau pateikiamas žurnalo formos pavyzdys.

¹³Žin., 2003, Nr. 90-4096; 2011, Nr. 25-1243, Nr. 55-2683

¹⁴Tai nustatyta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 415 patvirtintose Gyventojų, įsigijusių verslo liudijimus, buhalterinės apskaitos tvarkos 2 punkte.

GYVENTOJO, ĮSIGIJUSIO VERSLO LIUDIJIMĄ, PAJAMŲ IR IŠLAIDŲ APSKAITOS ŽURNALAS					
(Gyventojo asmens kodas, vardas ir pavardė)					
(Verslo liudijimo Nr., išdavimo data)					
(Veiklos pavadinimas ir kodas)					
PAJAMOS			IŠLAIDOS		
Eilės numeris	Mėnesio dienos, kurių duomenys įrašomi	Suma (litas)	Eilės numeris	Prekių įsigijimo ir kitos išlaidos	
1	2	3	4	5	6

ANTRAŠTINIS ŽURNALO PUSLAPIS

Pildymo pavyzdys:

a. k. 30000000000, Vardenis Pavardenis
(gyventojo asmens kodas, vardas, pavardė)

Nr. V 357001, 2012 m. kovo 2 d.
(verslo liudijimo Nr., išdavimo data)

Prekyba, 004
(veiklos pavadinimas ir kodas)

Šioje vietoje nurodomi veiklos laikotarpio metai, pvz.:
2012 m.

Šioje vietoje šalia eilės numerio nurodoma patiriamų išlaidų data, jei gyventojas patiriamas išlaidas pageidauja rodyti pagal tai, kada jos faktiškai patiriamos.

PAJAMŲ IR IŠLAIDŲ DALIS

Žurnalas turi būti pildomas juodu ar tamsiai mėlynu rašikliu (rašalu). Žurnalo antraštiniame puslapyje turi būti įrašomi duomenys iš verslo liudijimo: gyventojo asmens kodas, vardas, pavardė, verslo liudijimo numeris, išdavimo data, veiklos rūšies pavadinimas ir kodas.

Žurnale turi būti nurodomas veiklos laikotarpio metai ir mėnuo, pvz.: 2012 metai, kovo mėnuo.

4.1.1. Žurnalo pajamų dalies pildymas

Įrašai apie gautas pajamas daromi kiekvieną dieną, kurią yra gaunamos pajamos. Jei kurią dieną pajamų negauta - įrašo daryti nereikia.

1 skiltyje turi būti nurodomas šios dalies įrašų eilės numeris. Pirma diena, kurią gyventojas pradėjo veiklą ir gavo pirmąsias pajamas, įrašoma žurnale ir pažymima skaičiumi „1“, kita diena - „2“ ir taip toliau.

2 skiltyje turi būti įrašoma mėnesio diena, kurią buvo gautos pajamos, pvz.: 05, 07 ir taip toliau.

3 skiltyje turi būti įrašoma per veiklos dieną gautų pajamų suma. Šioje skiltyje nerašomos pajamos, nesusijusios su individualia veikla, pvz., pajamos už parduotą asmeninės nuosavybės teisę priklausantį turimą.

Tada, kai pirkėjui yra gražinami pinigai dėl to, kad jam buvo parduotos nekokybiškos prekės ar suteiktos nekokybiškos paslaugos, pinigų gražinimo dieną 3 skiltyje turi būti įrašoma

„išmokėti pinigai už grąžintas prekes“ arba „išmokėti pinigai už nekokybiškas paslaugas“ ir įrašoma išmokėta pinigų suma su minuso ženklu (-) (pvz.: -100 Lt).

Pasibaigus mėnesiui, turi būti apskaičiuojama, kiek per tą mėnesį gauta pajamų: susumuojamos visų to mėnesio dienų pajamos, o iš gautos sumos atimami už nekokybiškas prekes ar paslaugas grąžinti pinigai. Gauta mėnesio pajamų suma įrašoma žurnalo puslapio apačioje.

Pavyzdys		
PAJAMOS		
Eilės numeris	Mėnesio dienos, kurių duomenys įrašomi	Suma (litais)
1	2	3
1	05	200,-
2	07	250,- -100,- (už grąžintas prekes išmokėti pinigai)
...n	...31	3050,-
	IŠ VISO:	3400,-
Parašas	Vardenis Pavardenis	

Mėnesio pajamų suma bus reikalinga, kai pasibaigus metams reikės pildyti ir pateikti metinę pajamų deklaraciją.

4.1.2. Žurnalo išlaidų dalies pildymas.

Prieš pradėdant pildyti šią dalį, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 415 patvirtintose Taisyklėse nurodyta, jog žurnale nurodomos padarytos (**apmokėtos**) išlaidos. Todėl žurnale reikia išlaidas įrašyti tik tuomet, kai už prekes ar paslaugas yra apmokėta.

Pavyzdys

2012 m. kovo mėnesį gyventojas pirko prekių už 5000 Lt ir už jas sumokėjo, tačiau tą mėnesį jų pardavė už 2000 litų. Gyventojas žurnalo išlaidų skiltyje turės nurodyti visą už pirktas prekes sumokėtą išlaidų sumą - 5000 Lt, nesvarbu, kiek šių prekių buvo parduota per tą mėnesį.

2012 m. kovo mėnesį gyventojas pirko prekių už 5000 Lt, tačiau tą mėnesį už prekes sumokėjo tik 3000 Lt, o likusių 2000 Lt mokėjimas buvo atidėtas balandžio mėnesiui. Šiuo atveju žurnalo išlaidų skiltyje jis nurodo už prekes faktiškai sumokėtą sumą - 3000 Lt, o likusioji 2000 Lt suma turės būti nurodyta balandžio mėnesį, kai ji bus sumokėta.

Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 415 patvirtintose Taisyklėse minimas išlaidas galima suskirstyti į tris išlaidų grupes.

Pirma - tai prekių, medžiagų ir žaliavų įsigijimo išlaidos. Šios išlaidos turi būti pagrįstos juridinę galią turinčiais įsigijimo dokumentais.

Antra - tai kitos su vykdoma veikla susijusios išlaidos: pastatų ir kitų statinių, transporto priemonių ir kito turto, naudojamo tik veikloje, eksploatavimo (remonto, degalų, tepalų ir kt.) išlaidos; įrenginių, įrengimų, įrankių įsigijimo išlaidos, patalpų nuomos mokesčiai, turgavietės administratoriaus nustatytas mokesčiai, fiksuotas pajamų mokesčiai, sumokėtas įsigyjant verslo liudijimą, sveikatos ir socialinio draudimo įmokos ir kt. Šios rūšies išlaidų pagrįsti juridinę galią turinčiais dokumentais neprivaloma.

Trečia - tai išlaidos, susijusios tiek su vykdoma veikla, tiek su asmeninėmis gyventojų reikmėmis, *pavyzdžiui: nuosavu automobiliu gyventojas veža į prekyvietę prekes ir tuo pačiu automobiliu važiuoja į kaimą pas gimines. Pakeliui degalinėje įpila degalų už 72 Lt. Pagal jo*

paties apskaičiavimus prekėms vežti į prekyvietę sunaudojo trečdalį degalų, t. y. patyrė 24 Lt išlaidų (72 Lt / 3). Šios rūšies išlaidų taip pat neprivaloma pagrįsti juridinę galią turinčiais dokumentais.

Gyventojas gali pasirinkti, kaip tvarkyti išlaidų apskaitą. Jis gali žurnale pateikti tik bendrą mėnesio išlaidų sumą arba išlaidas apskaityti pagal rūšis, taip pat kai išlaidos padaromos, ir nurodyti kiekvienos iš jų sumas bei išlaidų padarymo datą.

4 skiltyje turi būti nurodomas išlaidų rūšies eilės numeris ir data, kai išlaidos apskaitomos pagal jų rūšis ir jų padarymo datą. Šios skilties pildyti nereikia, kai įrašoma tik bendra mėnesio išlaidų suma.

5 skiltyje turi būti įrašomos per mėnesį patirtų (apmokėtų) veiklos išlaidų rūšys. Jas galima įrašyti neskaidant pagal rūšis. Įrašai gali būti daromi tada, kai išlaidos patiriamos, t. y. nelaukiant mėnesio pabaigos.

6 skiltyje turi būti įrašomos 5 skiltyje nurodytų mėnesio apmokėtų išlaidų sumos. Jos taip pat gali būti skaidomos pagal rūšis. Apmokėtų išlaidų sumos pagal rūšis gali būti įrašytos, kai jos patiriamos, t. y. nelaukiant mėnesio pabaigos.

1. Pavyzdys (kai įrašoma bendra viso mėnesio apmokėtų veiklos išlaidų suma, neskaidant pagal rūšis):
4 skiltis nepildoma,
5 skiltyje turi būti įrašoma „Bendros išlaidos“ (5 skiltis jau užpildyta),
6 skiltyje turi būti nurodoma bendra išlaidų suma (ir 6 skiltis jau užpildyta).
Užpildyta žurnalo išlaidų dalis atrodytų taip:

IŠLAIDOS		
Eilės numeris	Prekių įsigijimo ir kitos išlaidos	Suma (litais)
4	5	6
	Iš viso:	2817,-
Parašas		Vardenis Pavardenis

2. Pavyzdys (kai žurnalas pildomas išlaidas skaidant pagal jų rūšis ir į žurnalą įrašomos, kai jos patiriamos, nelaukiant mėnesio pabaigos).

Tarkime, gyventojas verčiasi baldų gamyba ir pagamintą produkciją realizuoja turgavietėse.

Rugsėjo 5 d. gyventojas pirko medienos už 1200 Lt. Žurnalo 4 skiltyje turi būti pažymimas išlaidų rūšies eil. Nr. „1“, 5 skiltyje įrašoma „pirkta medienos“, o 6 skiltyje - 1200.

Rugsėjo 12 d. gyventojas už gamybinių patalpų nuomą sumokėjo 400 Lt. Įrašyti šias išlaidas į veiklos išlaidas, ar ne, sprendžia jis pats (išlaidas pagrindžiančių dokumentų turėti neprivaloma). Jeigu nusprendė įrašyti, tai žurnalo 4 skiltyje turi būti pažymimas išlaidų eil. Nr. „2“, 5 skiltyje įrašoma „patalpų nuoma“, o 6 skiltyje - 400.

Rugsėjo 21 d. nuosavu automobiliu gyventojas vežė į turgavietę pagamintus baldus ir tuo pačiu automobiliu važiavo į kaimą pas gimines. Degalinėje už 72 Lt užsipylė degalų. Pagal jo skaičiavimus baldams vežti į turgavietę sunaudojo trečdalį degalų. Vadinasi, žurnalo 4 skiltyje reikia pažymėti eil. Nr. „3“, 5 skiltyje įrašyti „pirkta degalų“, o 6 skiltyje - 24 (72 padalinta iš 3).

Užpildyta žurnalo išlaidų dalis atrodytų taip:

IŠLAIDOS		
Eilės numeris	Prekių įsigijimo ir kitos išlaidos	Suma (litais)
4	5	6
1	Pirkta mediena	1200

		,-
2	Gamybinių patalpų nuoma	400,-
3	Pirkti degalai	24,-
x	Sumokėta pajamų mokesčio, sveikatos ir socialinio draudimo įmokos, pirkti dažų, išlaidos el. energijai ir kt.	1193,-
	Iš viso:	2817,-
Parašas		Vardenis Pavardenis

Kitos pastabos dėl žurnalo pildymo:

- jeigu gyventojas verčiasi keliomis veiklos rūšimis ir turi įsigijęs kelis verslo liudijimus, šių veiklos rūšių pajamas ir išlaidas jis turi apskaityti atskiruose žurnaluose;
- jeigu skirtingoms veiklos rūšims gyventojas yra įsigijęs prekių, medžiagų ar žaliavų pagal vieną įsigijimo dokumentą, tai išlaidas joms įsigyti tarp atskirų veiklos rūšių jis paskirsto pats ir įrašo į atitinkamus žurnalus;
- jeigu veikla verčiamasi su pertraukomis, tai, atnaujinus tą pačią veiklą (ar tokiai pačiai veiklai įsigijus naują verslo liudijimą), galima toliau pildyti jau pradėtą žurnalą.

4.2. Veiklos vykdymo vietoje privalomi turėti dokumentai

Individualios veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, vykdymo vietoje gyventojas **privalo** turėti verslo liudijimą arba pasą ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. Tačiau prekybos verslo liudijimus įsigiję gyventojai, - prekybos vietoje, o gamybos verslo liudijimus įsigiję gyventojai, - gamybos vietoje privalo turėti verslo liudijimus. Vadinas, paslaugų verslo liudijimus įsigiję gyventojai gali pasirinkti, ar veiklos vykdymo vietoje turėti asmens tapatybę įrodantį dokumentą, ar verslo liudijimą.

4.2.1. Prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo dokumentai

Gyventojas, įsigydamas verslo liudijimą, privalo įsigyti ir Prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitus (atsispausdinti iš VMI prie FM interneto svetainės adresu <http://www.vmi.lt/lt/?itemId=21569> arba spaustuvėse atspausdintus kvitus nusipirkti blankų leidyklų parduotuvėse) bei juos turėti prekių ar paslaugų pardavimo vietoje. Prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitų forma ir pildymo tvarka patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 379 „Dėl prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvito formos bei šių kvitų pildymo taisyklių patvirtinimo“¹⁵.

Gyventojai, parduodami prekes arba suteikdami paslaugas gyventojams, įsigijusiems prekybos verslo liudijimus, privalo išrašyti pirkimo-pardavimo kvitus, o kitiems pirkėjams šie kvitai išrašomi tik jei jų pageidaujama. Kvitą išrašo prekių (paslaugų) pardavėjas. Tuo atveju, kai prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitą išrašo į verslo liudijimą įrašytas asmuo (t.y. asmuo turintis teisę dalyvauti verslo liudijimą įsigijusio gyventojų veikloje), tai kvite jis turi nurodyti verslo liudijimo (kuriame jis įrašytas) numerį ir pats pasirašyti, o prie parašo nurodyti savo vardą, pavardę. Kai kvitai įsigyti blankų leidyklų parduotuvėse, tai pirmasis kvito egzempliorius duodamas prekių (paslaugų) pirkėjui, o antrasis - lieka pardavėjui (kai kvitai atsispausdinti iš VMI prie FM interneto svetainės, tai pildomi du 2 kvitai (abiejuose kvituose nurodant tą patį kvito numerį), kurių vienas duodamas pirkėjui, kitas lieka pardavėjui).

Kvito pavyzdys (TVMI įsigyti šios formos kvitai gali būti naudojami ir po 2012-01-01 (t. y. kol juos išnaudos):

¹⁵ Žin., 2003, Nr. 2-67;2010, Nr. 140 - 7205; 2011, Nr.55 - 2685

FR0508 forma, patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos
prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko
2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 379
(Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos
Respublikos finansų ministerijos viršininko 2007 m. kovo 8 d.
įsakymo Nr. VA-16 redakcija)

PREKIŲ (PASLAUGŲ) PIRKIMO-PARDAVIMO KVITAS SERIJA X Nr. 0000000
200__m.____mėn.____d.

Eil. Nr.	Prekės (paslaugos) pavadinimas	Kiekis	Kaina (Lt, ct)	Suma (Lt, ct)
1	2	3		

Gyventojo, įsigijusio verslo liudijimą,
arba prekių (paslaugų) pardavėjo
vardas arba vardo pirmoji raidė, pavardė _____

Verslo liudijimo Nr. _____

Asmens kodas* _____

Parašas _____

Prekių (paslaugų) pirkėjo
vardas arba vardo pirmoji raidė, pavardė _____

Asmens kodas* _____

Įmonės pavadinimas _____

Įmonės kodas _____

* Nurodoma pirkėjo (paslaugos gavėjo) pageidavimu.

1 egz. — prekių (paslaugų) pirkėjui.

2 egz. — prekių (paslaugų) pardavėjui.

Šiuo metu galiojančio Kvito pavyzdys

FR0508 forma patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos
prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko
2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 379
(Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos
finansų ministerijos viršininko 2011 m. gegužės 4 d.
įsakymo Nr. VA-53 redakcija)

PREKIŲ (PASLAUGŲ) PIRKIMO-PARDAVIMO KVITAS NR. ¶

20__m.____mėn.____d.¶

Eil. Nr. ¶	Prekės (paslaugos) pavadinimas ¶	Kiekis ¶	Kaina (Lt; ct) ¶	Suma (Lt; ct) ¶
1 ¶	2 ¶	3 ¶	4 ¶	5 ¶
¶	¶	¶	¶	¶
¶	¶	¶	¶	¶
¶	¶	¶	¶	¶
¶	¶	¶	¶	¶
¶	¶	¶	¶	¶
¶	¶	¶	¶	¶
¶	¶	¶	¶	¶
¶	¶	¶	¶	¶
¶	¶	¶	¶	¶

Prekių (paslaugų) pardavėjo vardas _____; Prekių (paslaugų) pirkėjo vardas ¶
arba vardo pirmoji raidė, pavardė _____; arba vardo pirmoji raidė, pavardė * _____ ¶

Verslo liudijimo Nr. *** _____; Verslo liudijimo Nr. *** _____ ¶

Asmens kodas * _____; Įmonės pavadinimas _____ ¶

Parašas _____; Įmonės kodas _____ ¶

¶

* Nurodoma pirkėjo ar paslaugos gavėjo pageidavimu. ¶

¶ Nurodoma, kaip kvitą išrašo perkantis prekes verslo liudijimą įsigijęs gyventojas. ¶

¶ Kvitą išrašo gyventojas, vykdomas individualią veiklą pagal pažymą, vietoj verslo liudijimo ¶

numerio nurodomas individualios veiklos vykdytojo pažymos arba nuolatinės bazės ¶

įregistravimo Lietuvoje pažymos numeris. ¶

1 egz. — prekių (paslaugų) pirkėjui. ¶

2 egz. — prekių (paslaugų) pardavėjui. ¶

Gyventojai, PVM mokėtojai, parduodami prekes (paslaugas) privalo, pirkėjui pageidaujant, išrašyti ir PVM sąskaitą faktūrą (ši nuostata galiojo iki 2011-12-31).

Nuo 2012-01-01 gyventojas gali vykdyti individualią veiklą, įsigijęs verslo liudijimą, tik tuo atveju, jei jis neprivalo registruotis ir nėra įregistruotas PVM mokėtoju.

Gyventojas, turintis verslo liudijimą ir perkantis iš verslo liudijimą įsigijusio gyventojų jo pagamintą produkciją arba perkantis žemės ūkio produkciją iš gyventojų, kuris pats ją išaugino, arba perkantis iš gyventojų (ne PVM mokėtojų ir neįsigijusio verslo liudijimo) asmeninės nuosavybės teise priklausančius daiktus, privalo išrašyti prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitus. Šiuo atveju kvitą turi išrašyti prekių pirkėjas. Kai kvitai įsigyti blankų leidyklų parduotuvėse, tai antrasis kvito egzempliorius duodamas prekių pardavėjui, o pirmasis lieka prekių pirkėjui, kai kvitai atsispausdinti iš VMI prie FM interneto svetainės, tai pildomi du kvito egzemplioriai, kurių vienas duodamas prekių pardavėjui, o kitas lieka pirkėjui.

Kvitai išrašomi pinigų gavimo momentu, neatsižvelgiant į tai, kada buvo suteiktos paslaugos. Tuo atveju, kai už verslo liudijimą įsigijusio gyventojų suteiktas paslaugas ar parduotas jo paties pagamintas prekes atsiskaitoma (sumokami pinigai) vėliau, kai verslo liudijime nurodytas veiklos vykdymo laikotarpis jau pasibaigęs (tačiau paslaugos buvo suteiktos ar jo paties pagamintos prekės perduotos dar nepasibaigus verslo liudijimo galiojimui), tai šis gyventojas turi teisę išrašyti kvitą faktiniu pinigų gavimo momentu ir laikoma, kad tokios jo pajamos yra gautos už veiklą vykdytą įsigijus verslo liudijimą.

4.2.2. Prekių, medžiagų ir žaliavų įsigijimo dokumentai

Prekybos verslo liudijimus įsigiję gyventojai prekybos vietoje, o įsigiję gamybos verslo liudijimus - gamybos vietoje privalo turėti verslo liudijimus bei tokius prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimo dokumentus:

Privalomo turėti dokumento pavadinimas	kai prekės, medžiagos arba žaliavos įsigytos:
sąskaita faktūra arba PVM ¹⁶ sąskaita faktūra	iš Lietuvos juridinių asmenų arba užsienio apmokestinamųjų vienetų, vykdančių veiklą per nuolatinę buveinę
prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitas, arba kasos aparato kvitas, arba sąskaita faktūra arba PVM sąskaita faktūra	iš gyventojų, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta GPMĮ
dokumentas, kuriuo įformintas prekių, medžiagų arba žaliavų tiekimas ir iš kurio galima nustatyti ūkinės operacijos turinį	Europos Sąjungos valstybėse
importo deklaracija, kuria įformintas prekių, medžiagų arba žaliavų importas į Europos Bendrijų muitų teritoriją	ne Europos Bendrijų muitų teritorijose
prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitas (jei naudojami spaustuvėje pagaminti kvitai, tai kvito pirmasis egzempliorius) arba kasos aparato kvitą arba PVM sąskaita faktūrą	iš gyventojų, įsigijusių verslo liudijimus verstis prekyba kai iš verslo liudijimus įsigijusių gyventojų perkama šių gyventojų pagaminta produkcija; kai žemės ūkio produkcija perkama iš gyventojų (ne PVM mokėtojų), kurie patys ją išaugino; kai iš gyventojų (ne PVM mokėtojų ir neįsigijusių verslo liudijimų) perkami asmeninės nuosavybės teise priklausančys daiktai.

Gyventojai, vykdančys veiklą, privalo užtikrinti, kad jų išrašytos PVM sąskaitos faktūros (nuo 2012-01-01 gyventojai, privalantys registruotis PVM mokėtojais arba jais įregistruoti, nebegali vykdyti veiklos įsigijus verslo liudijimus, t. y. nebegali išrašyti ir PVM sąskaitų faktūrų),

¹⁶ Pridėtinės vertės mokesčio.

kuriomis įformintas prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, taip pat jų gautos PVM sąskaitos faktūros būtų saugomos 10 metų nuo jų išrašymo. Privaloma saugoti dokumentus tokios formos (rašytinės ar elektroninės), kokios jie buvo išrašyti ar gauti, bei užtikrinti, kad per visą dokumentų saugojimo laikotarpį būtų išlaikytas PVM sąskaitų autentiškumas bei turinio vientisumas, taip pat, kad dokumentai išliktų įskaitomi.

Be to, galioja individualios (personalios) įmonės vardu išrašyti prekių įsigijimo dokumentai, kai įsigijęs verslo liudijimą gyventojas savo veikloje naudoja ar prekiauja:

- savo likviduotos individualios įmonės medžiagomis, žaliavomis, prekėmis,
- savo individualios įmonės, įgijusios likviduojamos įmonės statusą, medžiagomis, žaliavomis, prekėmis. Tokiu atveju šios medžiagos, žaliavos, prekės turi būti paimitos iš įmonės veiklos ir toks veiksmas turi būti įformintas atitinkamu dokumentu (aktu ir pan.).

Sutuoktiniai, įsigiję atskirus prekybos verslo liudijimus, toje pačioje turgavietėje gali prekiauti prekėmis, turėdami vieno iš jų vardu išrašytus prekių įsigijimo dokumentus.

Prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimą patvirtinantys dokumentai turi turėti juridinę galią, t. y. juose turi būti nurodyti visi reikalingi rekvizitai.

Gyventojas, įsigijęs *audiovizualinių kūrinių ir (arba) fonogramų bet kokiose laikmenose platinimo (nuomos ir (arba) prekybos) verslo liudijimą*, veiklos vietoje privalo turėti su garso ir vaizdo kūrinių prodiuseriais ir fonogramų gamintojais arba jų teisių perėmėjais sudarytas autorines licencines sutartis, suteikiančias teisę Lietuvos Respublikos teritorijoje platinti garso ir vaizdo kūrinius ir/arba fonogramas bet kokiose laikmenose (nuomoti juos ir/arba jais prekiauti).

V. Verslo liudijimą įsigijusio gyventojų teisės, pareigos ir atsakomybė

Verslo liudijimą įsigijęs gyventojas, kaip ir kiti mokesčių mokėtojai, visais mokesčių klausimais gali kreiptis į VMI prie FM Mokesčių informacijos departamentą konsultavimo telefonu 1882.

5.1. Kokias teises įgyja gyventojas įsigydamas verslo liudijimą?

Verslo liudijimas suteikia teisę gyventojui ir jo verslo liudijime nurodytam fiziniam asmeniui verstis verslo liudijime nurodyta veikla, t. y. gyventojų pajamos, gautos verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu iš verslo liudijime nurodytos veiklos, jų gavimo momentu pajamų mokesčiu papildomai neapmokestinamos.

Išduotas kurios nors veiklos rūšies verslo liudijimas suteikia teisę:

- verstis verslo liudijime nurodytos rūšies veikla laikantis tokių teritorinių apribojimų;
- veiklą vykdyti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje (ir užsienyje), jei verslo liudijimas įsigytas veiklai neribojant veiklos teritorijos;
- veiklą vykdyti visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių ir Marijampolės bei Neringos savivaldybių teritorijas, jei verslo liudijimas įsigytas veiklai visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių ir Marijampolės bei Neringos savivaldybių teritorijas;
- veiklą vykdyti tik konkrečios savivaldybės teritorijoje, jei verslo liudijimas įsigytas veiklai konkrečios savivaldybės teritorijoje.

Pavyzdys

Gyventojas įsigijo Gatavų tekstilės gaminių gamybos verslo liudijimą ir veiklos vykdymo teritoriją pasirinko Šilalės rajono savivaldybėje. Tekstilės dirbinius jis gali gaminti ir jais prekiauti tik Šilalės rajono savivaldybės teritorijoje.

Jei gyventojas nori savo tekstilės dirbiniais prekiauti visoje Lietuvoje (įskaitant ir didžiuosius miestus), tai jis gali įsigyti verslo liudijimą Gatavų tekstilės gaminių gamybai neribojant veiklos teritorijos arba pageidaujamiems prekybos laikotarpiams turi būti įsigijęs tekstilės gaminių verslo liudijimą - „neribojant veiklos teritorijos“.

- parduoti savo gamybos prekes ir paslaugas gyventojams, įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, jeigu kitaip nenustatyta individualios veiklos, kuria gali būti verčiamasi

turint verslo liudijimą, rūšių sąrašė. Minėtame sąrašė kai kurios veiklos rūšys pažymėtos ženklais:

- Ženklu „*“ pažymėtos rūšies verslo liudijimas suteikia teisę prekiauti savo gamybos prekėmis, sukurtomis vykdant tame verslo liudijime nurodytą veiklą, t. y. nereikia įsigyti prekybos verslo liudijimo.
- „x“ ženklas reiškia, kad verslo liudijimas nesuteikia teisės parduoti savo gamybos prekių ar teikti paslaugų įmonei, jeigu veiklos rūšis, kuria verstis yra įsigytas verslo liudijimas, yra viena iš veiklos rūšių, kuria verčiasi įmonė (žymėjimas „x“ ženklu galioja iki 2012-04-30),
- „xx“ ženklas reiškia, kad verslo liudijimas suteikia teisę savo gamybos prekes ir paslaugas parduoti tik gyventojams (žymėjimas „x“ ženklu galioja iki 2012-04-30).

Pavyzdys

1) Gyventojas įsigijo baldų gamybos verslo liudijimą, pažymėtą „x“ ženklu. Savo gamybos dirbinius jis gali parduoti prekybos įmonei ar įmonei, kuri verčiasi, pvz., avalynės gamyba, tačiau minėtų dirbinių jis negali parduoti įmonei, kuri taip pat gamina baldus.

2) Gyventojas įsigijo **Specialiųjų statybos darbų (statyb vietės paruošimas, stogų dengimas, pamatų klojimas, mūrijimo, betonavimo, hidroizoliaciniai darbai, pastolių ir darbo platformų statymas ir ardymas, dūmtraukių įrengimas** verslo liudijimą, pažymėtą „xx“ ženklu. Pajamų už šiame verslo liudijime nurodytų veiklos rūšių vykdymą jis negali gauti iš jokios rūšies įmonių, įstaigų ar organizacijų, o tik iš gyventojų.

Abiem atvejais gyventojas pajamos iš veiklos, kuri nenumatyta pagal jo turimą verslo liudijimą, apmokestinamos GPMĮ nustatyta tvarka, neatsižvelgiant į tai, kad, įsigyjant verslo liudijimą, buvo sumokėtas fiksuotas pajamų mokeskis.

- Iki 2011-12-31 prekybos verslo liudijimas suteikė teisę parduoti prekes gyventojams ir verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams. Pardavus prekes įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms, gyventojų pajamos turėjo būti apmokestinamos GPMĮ nustatyta tvarka.
- Nuo 2012-01-01 iki 2012-04-30 prekybos verslo liudijimus įsigiję gyventojai prekes gali parduoti ir juridiniams asmenims.
- Nuo 2012-05-01 įsigijus bet kokios rūšies gamybos ir paslaugų verslo liudijimą galima parduoti savo gamybos prekes ir teikti paslaugas juridiniams asmenims tik tuo atveju, jeigu verslo liudijime nurodyta veiklos rūšis nėra viena iš veiklos, kuria faktiškai verčiasi juridinis asmuo, rūšių.
Taip pat nustatomas apribojimas, jog, įsigijus bet kokios (ne prekybos) veiklos verslo liudijimus, juridiniams asmenims gali būti teikiamos paslaugos ar parduodamos savos gamybos prekės tik tuo atveju, jeigu veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšis nėra viena iš veiklos, kuria faktiškai verčiasi juridinis asmuo, rūšių.
- Nuo 2012-01-01 Verslo liudijimus įsigiję gyventojai gali vykdyti veiklą tik tuo atveju, jei neprivalo registruotis ir nėra įregistruoti pridėtinės vertės mokesčio mokėtojais.
- Nuo 2012-01-01 išduotas prekybos verslo liudijimas suteikia teisę užsiimti prekyba kioskuose, turgavietėse, prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių, išnešiojamąja ir išvežiojamąja prekyba (nelieka prekybos veiklos rūšių skirstymo pagal prekybos būdą bei vietą), t. y. su prekybos verslo liudijimu (tiek Prekybos tik ne maisto produktais veiklai, tiek ir Prekybos veiklai) galima prekiauti ir kioskuose, ir turgavietėse ir užsiimti prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių bei išnešiojamąja ir išvežiojamąja prekyba.
- Nuo 2012-01-01 sumokėtą fiksuoto dydžio pajamų mokesį prašyti gražinti arba įskaityti visais veiklos nutrūkimo atvejais, kai ja nesiverčiama iki išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos.
- Nuo 2012-05-01 išduotas verslo liudijimas suteikia teisę parduoti prekes ir teikti paslaugas gyventojams, taip pat parduoti tik savo gamybos prekes ir teikti paslaugas (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomą) juridiniams asmenims, jeigu iš juridiniams asmenims parduotų savo gamybos prekių ir suteiktų paslaugų gautos

pajamos nėra didesnės kaip 10 procentų visų mokestinio laikotarpio pajamų, gautų iš verslo liudijime nurodytos veiklos.

- Sutuoktiniai, įsigiję atskirus prekybos verslo liudijimus, toje pačioje turgavietėje gali prekiauti prekėmis turėdami vieno iš jų vardu išrašytus prekių įsigijimo dokumentus.

5.2. Kokių teisių verslo liudijimas nesuteikia?

Gyventojams išduoti verslo liudijimai nesuteikia teisės verstis licencijuojama veikla.

Išduotas prekybos verslo liudijimas nesuteikia teisės:

- prekiauti automobiliais, cukrumi, o nuo 2012-01-01 ir motociklais bei mopedais,
- prekiauti nuo laikinųjų prekybos įrenginių, pastatytų patalpose (išskyrus prekybą gėlėmis, knygomis ir spaudos leidiniais), taip pat iš kioskų, pastatytų patalpose,
- parduoti žemės ūkio ir maisto produktus verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams (ši nuostata taikoma iki 2012-04-30).

Nuo 2012-05-01 Verslo liudijimas nesuteikia teisės parduoti ne tik žemės ūkio ir maisto produktus, bet ir bet kokias kitas prekes kitam prekybine veikla užsiimančiam gyventojui (tiek įsigijusiam verslo liudijimą, tiek įregistravusiam individualią veiklą), t. y. didmeninė prekyba įsigijus verslo liudijimą nebegalima.

Verslo liudijimas gyventojui nesuteikia teisės įtraukti kitų, jo verslo liudijime nenurodytų asmenų, į savo vykdomą veiklą, kadangi gyventojas, įsigydamas verslo liudijimą, avansu sumoka pajamų mokestį už pajamas iš verslo liudijime nurodytos veiklos, kurią vykdo jis pats ar kartu su į jo verslo liudijimą įrašytais asmenimis. Gyventojas, ketindamas veiklai pasitelkti į verslo liudijimą neįrašytus fizinius asmenis, pavyzdžiui, sudarydamas su jais darbo sutartis, turėtų pasirinkti kitą ūkinės veiklos formą nei veikla pagal verslo liudijimą, t. y. turėtų steigti įmonę ar registruoti individualią veiklą.

5.3. Kokios yra veiklą pagal verslo liudijimą vykdančio gyventojų pareigos?

Verslo liudijimus įsigiję gyventojai privalo:

1. Lietuvos gyventojas, įsigijęs verslo liudijimą bent vienai veiklos dienai, nepriklausomai nuo to, ar gavo tokios veiklos pajamų, ar jų negavo iki kitų metų gegužės 1 dienos, privalo pateikti atitinkamų metų pajamų deklaraciją (iki 2008-12-31 tokią veiklą vykdę ir pajamų negavę gyventojai neprivalėjo teikti pajamų mokesčio deklaracijų, tačiau nuo 2009-01-01 tokią veiklą vykdę gyventojai pajamų deklaraciją privalo pateikti tiek gavę, tiek ir negavę pajamų).

2. Paslaugų verslo liudijimą įsigijęs gyventojas veiklos vykdymo vietoje privalo turėti verslo liudijimą arba Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių 4.2 punkte nurodytą dokumentą (Lietuvos Respublikos piliečio pasą, asmens tapatybės kortelę, pasą ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą).

3. Prekybos verslo liudijimą ir/ar gamybos verslo liudijimą įsigijęs gyventojas savo veiklos vykdymo vietoje privalo turėti verslo liudijimą bei Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklėse nurodytus prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimo dokumentus.

4. Prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimo dokumentus (pvz., sąskaitas faktūras) ir kitus dokumentus gyventojas turi saugoti 5 metus. Išrašytos PVM sąskaitos faktūros, kuriomis įformintas prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, taip pat gautos PVM sąskaitos faktūros privalo būti saugomos 10 metų nuo jų išrašymo. Privaloma saugoti dokumentus tokios formos (rašytinės ar elektroninės), kokios jie buvo išrašyti ar gauti. Svarbu užtikrinti, kad per visą dokumentų saugojimo laikotarpį būtų išlaikytas PVM sąskaitų autentiškumas bei turinio vientisumas, taip pat, kad dokumentai išliktų įskaitomi. Šiuos dokumentus gyventojas turi saugoti pats arba VMI prie FM nustatyta tvarka perduoti juos saugoti TVMI.

5. Gyventojas, įsigydamas verslo liudijimą, išskyrus verslo liudijimą gyvenamosios paskirties patalpų nuomai, privalo įsigyti ir prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitus (atsispausdinti iš VMI prie FM interneto svetainės arba spaustuvėse atspausdintus kvitus nusipirkti blankų leidylų parduotuvėse).

6. Gyventojai, parduodami prekes arba paslaugas gyventojams, įsigijusiems prekybos verslo liudijimus, privalo išrašyti prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitus, o kitiems pirkėjams šie kvitai išrašomi jų pageidavimu.

7. Gyventojai, PVM mokėtojai, parduodami prekes privalo pirkėjo pageidavimu išrašyti ir PVM sąskaitas faktūras (ši nuostata galiojo iki 2011-12-31).

8. Gyventojai, įsigiję verslo liudijimus, pirkdami iš verslo liudijimą įsigijusio gyventojų jo pagamintą produkciją arba pirkdami žemės ūkio produkciją iš gyventojų, kuris pats ją išaugino, arba pirkdami iš gyventojų asmeninės nuosavybės teise priklausančius daiktus, privalo išrašyti prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitus.

9. Verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kurie veiklos pajamoms apskaityti nenaudoja kasos aparatų, privalo nustatyta tvarka pildyti pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalą.

10. Verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kurie veiklos pajamoms apskaityti naudoja kasos aparatus, pajamas ir išlaidas turi nurodyti kasos operacijų žurnale.

11. Verslo liudijimus įsigiję gyventojai Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka privalomai turi draustis valstybiniu socialiniu draudimu bazinei pensijai gauti.

12. Gyventojai, įsigiję verslo liudijimus, moka privalomojo sveikatos draudimo įmokas.

13. Jeigu verslo liudijimas išduotas ilgesniam negu vieno mėnesio laikotarpiui ir pasikeitė duomenys, pagal kuriuos buvo apskaičiuotas pajamų mokestis, tai per 10 kalendorinių dienų nuo duomenų pasikeitimo dienos gyventojas privalo apie tai pranešti TVMI.

14. Pasikeitus stacionarioje vietoje vykdomos veiklos rūšies vietai, gyventojas per 10 kalendorinių dienų nuo pasikeitimo privalo apie tai pranešti TVMI, kuri per vieną darbo dieną nuo prašymo gavimo dienos išduoda naujos versijos verslo liudijimą (su patikslintais duomenimis).

15. Gyventojai, įsigiję verslo liudijimus, privalo laikytis atitinkamuose teisės aktuose nustatytų veiklos, kuria jie verčiasi, taisyklių.

Pavyzdys

Tarkime, gyventojas įsigijo žuvų, mėsos ir jų gaminių rūkymo paslaugų verslo liudijimą. Šios rūšies verslo liudijime privalo būti nurodoma stacionari veiklos vykdymo vieta (klasifikatoriuje šios rūšies veikla pažymėta (ST)). Šios rūšies veikla turi būti vykdoma patalpose, įrengtose pagal nustatytus veterinarinius, higieninius ir kitų maisto tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Ar patalpos atitinka nustatytus reikalavimus, tikrina teritorinė valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

5.4. Kokia yra verslo liudijimą turinčio gyventojų atsakomybė už mokestinių prievolių vykdymo tvarkos pažeidimus?

Verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams, nesilaikantiems Verslo liudijimų išdavimo taisyklėse nustatytų reikalavimų, t. y. prekybos, gamybos ar paslaugų teikimo vietoje neturintiems prekių, medžiagų ar žaliavų įsigijimo dokumentų, neišrašantiems prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitų, neišdavusiems kasos aparato kvitų, sąskaitų faktūrų, kai tai numatyta Verslo liudijimų išdavimo taisyklėse, neteisingai tvarkantiems pajamų ir išlaidų žurnalus, taikoma atsakomybė, numatyta Administracinių teisės pažeidimų kodekse¹⁷ (toliau - ATPK).

Toliau apžvelgsime gyventojų atsakomybę pagal pasitaikančius pažeidimus.

5.4.1. Gyventojų atsakomybė už ūkinės ar komercinės veiklos pažeidimus

Gyventojams, kurie vykdo veiklą neįsigiję verslo liudijimo arba neįregistravę individualios veiklos, taikoma administracinė atsakomybė pagal ATPK 172⁹ straipsnį, t. y. skiriama bauda nuo 500 Lt iki 1000 Lt. Padarius pakartotinį pažeidimą (kai gyventojas už tai jau buvo baustas administracine nuobauda), skiriama bauda nuo 1000 Lt iki 5000 Lt.

¹⁷ Žin., 1985, Nr. 1-1.

5.4.2. Atsakomybė už deklaracijos pateikimo tvarkos pažeidimą bei mokesčių vengimą

Lietuvos gyventojas, per mokestinį laikotarpį (kalendorinius metus) gavęs pajamų (nuo 2009-01-01 net ir negavęs pajamų) iš veiklos, kuria vertėsi pagal tos veiklos rūšies verslo liudijimą, ir iki kitų metų gegužės 1 dienos nepateikęs ar pavėluotai pateikęs metinę pajamų deklaraciją, taip pat pateikęs joje neteisingus duomenis, gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn vadovaujantis ATPK 172¹ straipsniu. Jam gali būti skirta administracinė nuobauda - įspėjimas arba bauda nuo 200 Lt iki 500 Lt. Už pakartotinę veiką (padarytą gyventojų, anksčiau bausto administracine nuobauda už tokį pažeidimą) skiriama bauda nuo 500 Lt iki 1000 Lt. Jei ši veika padaroma siekiant nuslėpti arba nuslepiant mokesčius ir jeigu tai neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, skiriama bauda nuo 2000 Lt iki 4000 Lt.

5.4.3. Atsakomybė už apskaitos reikalavimų nesilaikymą

Gyventojai, vykdantys veiklą pagal verslo liudijimus, bet nepildantys pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalo, neišrašantys prekių pardavimo dokumentų, neturintys pirkimo-pardavimo kvitų knygelį ar kitaip nevykdantys šios atmintinės 5.3. skyriaus 5-11 punktuose išvardytų pareigų, traukiami administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 173¹ straipsnio 1 dalį (skiriama bauda nuo 100 Lt iki 200 Lt) arba ATPK 173¹ straipsnio 2 dalį (skiriama bauda nuo 200 iki 500 Lt). Padarius pakartotinį pažeidimą (kai gyventojas už tai jau buvo baustas administracine nuobauda), skiriama bauda nuo 500 iki 2000 Lt. Už veiką, padarytą ATPK 173¹ straipsnio 2-7 dalyse numatytais aplinkybėmis, gali būti skiriama bauda iki 40 000 Lt.

Kai individualią veiklą vykdantys gyventojai (tarp jų ir įsigiję verslo liudijimus) savo veikloje privalantys naudoti kasos aparatu, tačiau jų nenaudojantys, tai už prekybą be kasos aparato pagal ATPK 172 straipsnį numatyta atsakomybė - pinigine bauda nuo 500 Lt iki 1000 Lt, už kasos aparato kvito neišdavimą - pagal ATPK 173¹ straipsnio 1 dalį numatytas įspėjimas arba bauda nuo 100 Lt iki 200 Lt, o už gautų pajamų neapskaitymą - pagal ATPK 173¹ straipsnio 2 dalį numatyta bauda nuo 200 Lt iki 500 Lt.

5.4.4. Atsakomybė už valstybinio socialinio draudimo įmokų nemokėjimą

Verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams, kuriems yra prievolė mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas, tačiau jų laiku nesumoka, vadovaujantis Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 16 straipsniu skaičiuojami delspinigiai. Jei per patikrinimą nustatoma, kad socialinio draudimo įmokos neteisėtai buvo sumažintos, priskaičiuojama trūkstama jų suma ir skiriama 50 proc. tos sumos dydžio bauda.

5.4.5. Atsakomybė už privalomojo sveikatos draudimo įmokų nemokėjimą ar netinkamą mokėjimą

Verslo liudijimus turintiems gyventojams, neapskaičiavusiems ir nesumokėjusiems ar pavėluotai sumokėjusiems privalomojo sveikatos draudimo įmokas, skaičiuojami delspinigiai pagal MAĮ.

5.5. Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų veiklos tikrinimas

Gyventojų pagal verslo liudijimą vykdomą veiklą gali tikrinti valstybinių kontrolės institucijų pareigūnai. TVMI ir VMI prie FM pareigūnai veiklos patikrinimus atlieka turėdami savo viršininkų ar jų įgaliotų pareigūnų pasirašytus pavedimus tikrinti.

Pradėdami patikrinimus, pareigūnai gyventojui turi prisistatyti, parodyti savo tarnybinius pažymėjimus, supažindinti jį su pavedimais tikrinti.

Patikrinimai atliekami dalyvaujant verslo liudijimą įsigijusiam gyventojui. Jeigu tuo metu jo nėra, o veiklą vykdo į verslo liudijimą įrašytas šeimos narys, tai patikrinimas atliekamas dalyvaujant tam šeimos nariui.

Pareigūnas turi teisę pagal dokumentų paėmimo aktą iš gyventojų laikinai - iki 30 dienų - paaimti dokumentus, daryti jų kopijas arba išrašus, tuos dokumentus sužymėti, kad būtų išvengta jų klastojimo.

Jei mokesčių mokėtojas teigia, kad jo dokumentai yra pavogti ar kitaip prarasti, jis turi pateikti tokį faktą patvirtinantį dokumentą.

Per patikrinimą įtarus, kad verslo liudijimą įsigijęs gyventojas turi prekių be jų įsigijimo dokumentų, kad verčiasi neteisėta ūkine - komercine veikla ar kitaip pažeidžia teisės aktų reikalavimus, turi būti atliekamas visų prekių grupių, blankų, žaliavų ar kitokių materialinių vertybių inventorizavimas ir surašomas inventorizavimo aprašas.

Per patikrinimą nustačius teisės aktų pažeidėją ir administracinės teisės pažeidimo faktus, turi būti surašomas ATP protokolas.

Verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams rekomenduojama laisvos formos žurnaluose registruoti valstybinių kontrolės institucijų pareigūnų atliekamus patikrinimus. Valstybės kontrolės institucijos pareigūnai šiame laisvos formos žurnale (jeigu jį tikrinimo metu pateikia verslo liudijimą įsigijęs gyventojas) privalo įrašyti atstovaujamos valstybinės kontrolės institucijos pavadinimą, savo vardus ir pavardes, pareigas, tikrinimo tikslus, datą, trumpą tikrinimo išvadą ir pasirašyti.

Veiklos patikrinimo žurnalo pavyzdys							
Eil. Nr.	Kontrolės institucija	Tikrintojo vardas, pavardė	Tikrintojo pareigos	Patikrinimo tikslas	Tikrinimo data, laikas	Patikrinimo išvada	Tikrintojo parašas

5.6. Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų teisė užginčyti pareigūnų veiksmus

MAĮ 144 straipsnyje įtvirtinta gyventojų teisė apskusti bet kurį mokesčių administratoriaus (jo pareigūno) veiksmą arba neveikimą. Ginčai tarp gyventojų ir mokesčių administratoriaus nagrinėjami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo¹⁸ nustatyta tvarka. Gyventojų skundas dėl mokesčių administratoriaus pareigūno veiksmų ar neveikimo turi būti paduodamas Administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui per vieną mėnesį nuo mokesčių administratoriaus priimto sprendimo įteikimo mokesčių mokėtojui dienos arba per du mėnesius nuo dienos, kai baigiasi įstatymo ar kito teisės akto nustatytas reikalavimo įvykdymo terminas. Jei mokesčių administratorius nevykdo savo pareigų ar vilkina sprendimą, toks neveikimas (vilkinimas) gali būti apskustas per du mėnesius nuo dienos, kai baigiasi klausimui išspręsti nustatytas laikas.

VI. Valstybinis socialinis draudimas

6.1. Kokia valstybinio socialinio draudimo rūšimi privalomai draudžiasi verslo liudijimus įsigiję gyventojai?

Individualiai veiklai vykdyti verslo liudijimus įsigiję gyventojai privalomai draudžiasi pensijų socialiniu draudimu tik pagrindinei pensijos daliai gauti.

Privalomuoju valstybiniu socialiniu draudimu nedraudžiamas verslo liudijime įrašytas fizinis asmuo: sutuoktinis, tėvas, motina, vaikas ar globojamasis nuo 14 metų, globėjas (rūpintojas) taip pat patalpų nuomos verslo liudijimą įsigiję gyventojas (kadangi nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos veikla nelaikoma individualia veikla).

6.2. Kokie yra pagal verslo liudijimus dirbančių gyventojų valstybinio socialinio draudimo įmokų dydžiai?

Įmokos dydis pagrindinei pensijos daliai gauti - 50 proc. bazinės pensijos. Nuo 2008 m. rugpjūčio 1 d. bazinė pensija yra 360 Lt¹⁹, tad įmokos dydis per mėnesį yra 180 Lt.

¹⁸ Žin., 1999, Nr.13-308; 2000, Nr. 85-2566.

¹⁹ Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 12 d. nutarimą Nr. 1327 „Dėl valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos padidinimo bei einamųjų 2008 metų draudžiamųjų pajamų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 135-5471).

6.3. Kada pradedamos skaičiuoti valstybinio socialinio draudimo įmokos?

Gyventojai, kurie verčiasi individualia veikla įsigiję verslo liudijimą, privalomas mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas moka nuo savo veiklos vykdymo pradžios iki veiklos pabaigos.

6.4. Kaip apskaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos?

Valstybinio socialinio draudimo įmokos apskaičiuojamos proporcingai išduodamam ar pratęsimam verslo liudijimo galiojimo laikui, kuris skaičiuojamas kalendorinėmis dienomis.

Kai verslo liudijimo galiojimo pradžios diena ir galiojimo pabaigos diena sutampa su kalendorinio mėnesio pradžia ir pabaiga, mokama visa valstybinio socialinio draudimo mėnesio įmoka.

Pavyzdys

Verslo liudijimo galiojimo laikas nuo 2012-02-01 iki 2012-02-29. Valstybinio socialinio draudimo įmoka yra 180 Lt.

Jei verslo liudijimo galiojimo laikotarpis trumpesnis nei kalendorinis mėnuo arba jei jis galioja nurodytomis dienomis, tai kalendorinio mėnesio valstybinio socialinio draudimo įmokos apskaičiuojamos proporcingai verslo liudijimo galiojimo laikotarpiui.

Pavyzdys

1. Verslo liudijimo galiojimo laikas nuo 2012-02-01 iki 2012-02-28. Apskaičiuodami šio laikotarpio įmoką, 180 Lt mėnesio įmokos sumą daliname iš vasario mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus - 29. Gautą sumą dauginame iš 28 dienų ir gauname 173.79 Lt.

2. Verslo liudijimas galioja nuo 2012-01-15 iki 2012-02-20. Mėnesio įmokos sumą 180 Lt daliname iš sausio mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus ir dauginame iš 17 dienų (tiek dienų verslo liudijimas galioja sausio mėnesį). Gauta suma yra sausio mėnesio valstybinio socialinio draudimo įmokos suma. 180 Lt mėnesio įmokos sumą daliname iš vasario mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus (29 d.) ir gautą sumą dauginame iš 20 dienų. Gauta suma yra vasario mėnesio valstybinio socialinio draudimo įmokos suma.

3. Jei verslo liudijimas išduotas, nurodant atskiras verslo liudijimo galiojimo dienas (tarkim, sausio mėnesį verslo liudijimas galioja 2, 9, 16, 23, 30 dienomis), tai 180 Lt mėnesio įmokos suma dalijama iš sausio mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus ir gauta suma dauginama iš 5 dienų. Gauname valstybinio socialinio draudimo įmokos sumą, kurią reikia mokėti turint tokį verslo liudijimą.

Pasikeitus valstybinės socialinio draudimo pensijos pagrindinės dalies dydžiui verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu, valstybinio socialinio draudimo įmokos atitinkamai perskaičiuojamos ir jų skirtumo suma sumokama per mėnesį nuo valstybinės socialinio draudimo pensijos pagrindinės dalies dydžio pasikeitimo dienos.

6.5. Kaip turi mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas asmuo tuo pačiu laikotarpiu įsigijęs kelis verslo liudijimus?

Valstybinio socialinio draudimo įmokos valstybinės socialinio draudimo pensijos pagrindinei daliai dydis nepriklauso nuo įsigyjamų verslo liudijimų skaičiaus. Kai įsigyjamų verslo liudijimų galiojimo laikas sutampa (persidengia), šiuo laikotarpiu verslo liudijimus įsigijęs gyventojas draudžiasi valstybiniu socialiniu draudimu kaip turintis vieną verslo liudijimą.

Pavyzdys

Tarkime, vieno verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu (nuo 2012-02-01 iki 2012-02-29) gyventojas įsigyja kitą verslo liudijimą, kurio galiojimo laikas nuo 2010-02-15 iki 2010-03-31. Valstybinio socialinio draudimo įmokų už laikotarpį nuo 2010-02-15 iki 2010-02-29 papildomai mokėti nereikia, t. y. už antrąjį verslo liudijimą socialinio draudimo įmokas reikia mokėti tik už kovo mėnesį 180 Lt, o bendra tokius verslo liudijimus turinčio gyventojų sumokamų valstybinio socialinio draudimo įmokų suma būtų 360 Lt (kaip už du mėnesius galiojantį verslo liudijimą (nuo 2012-02-01 iki 2012-03-31)).

6.6. Iki kada reikia sumokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas?

Asmenys, ketinantys įsigyti ar pratęsti verslo liudijimus trumpesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui (laikotarpis skaičiuojamas nuo pirmos iki paskutinės veiklos dienos, neatsižvelgiant į galimus tarpus), privalo iš anksto sumokėti socialinio draudimo įmokas už visą verslo liudijimo galiojimo laikotarpį.

Asmenys, turintys verslo liudijimus, galiojančius 3 mėnesius ar ilgesnį laikotarpį, valstybinio socialinio draudimo įmokas moka kartą per ketvirtį, bet ne vėliau kaip iki kito ketvirčio pirmo mėnesio 15 dienos.

Pavyzdys

1. Tarkime, gyventojas įsigijo verslo liudijimą, kurio galiojimo laikas nuo 2012-04-01 iki 2012-06-30. Valstybinio socialinio draudimo įmoka turi būti sumokėta ne vėliau kaip iki 2012-07-15 imtinai.

2. Tarkime, gyventojas 2012-04-01 įsigijo verslo liudijimą, kuris galioja iki 2012-08-31. Valstybinio socialinio draudimo įmoka už verslo liudijimo galiojimo laikotarpį nuo 2012-06-01 iki 2012-06-30 turi būti sumokėta iki 2012-07-15 imtinai, o už laikotarpį nuo 2012-07-01 iki 2012-08-31 - iki 2012-10-15 imtinai. Valstybinio socialinio draudimo įmoka už visą verslo liudijimo galiojimo laikotarpį gali būti sumokėta iki 2012-07-15 imtinai.

Verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams, pavėlavusiems sumokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas, skaičiuojami delspinigiai. Delspinigiai pradedami skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai valstybinio socialinio draudimo įmokos turėjo būti sumokėtos, ir baigiami skaičiuoti valstybinio socialinio draudimo įmokų sumokėjimo dieną įskaitytinai.

6.7. Kokiais atvejais verslo liudijimus turintys asmenys gali nemokėti valstybinio socialinio draudimo įmokų?

Verslo liudijimus turintys asmenys valstybinio socialinio draudimo įmokų gali nemokėti ²⁰ (ir tas laikotarpis nebus įskaitytas į jų valstybinio socialinio draudimo stažą) tik tuo atveju, jeigu jie:

- gauna socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, paskirtą pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą;
- gauna šalpos pensiją ar kompensaciją, išskyrus šalpos našlaičių pensiją, paskirtą pagal Valstybinių šalpos išmokų įstatymą;
- gauna su socialinio draudimo santykiais susijusią (socialinio draudimo) senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensiją iš Europos Sąjungos valstybės narės, kitos Europos ekonominės erdvės valstybės, Šveicarijos Konfederacijos arba šalies, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi tarptautinę sutartį dėl socialinės apsaugos taikymo;
- yra laisvės atėmimo vietoje arba jiems Baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka teismo nuosprendžiu yra paskirtos priverčiamosios stacionarinio stebėjimo medicinos priemonės ar auklėjamojo poveikio priemonės specializuotose psichikos sveikatos priežiūros įstaigose;
- privalomai draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus;
- yra sukakę socialinio draudimo senatvės pensijos amžių pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą.

6.8. Kokios socialinės garantijos yra teikiamos mokantiems valstybinio socialinio draudimo įmokas asmenims?

Mokėdami valstybinio socialinio draudimo įmokas verslo liudijimus turintys asmenys įgyja teisę į senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijas. Mirties atveju apdrausitojo sutuoktinis ir vaikai įgyja teisę į našlių ir našlaičių pensijas.

Pastaba: Jei pagal verslo liudijimą gyventojas dirbo ne visą kalendorinį mėnesį ir Fondo valdybos teritoriniam skyriui pateikė rašytinį prašymą bei sumokėjo valstybinio socialinio

²⁰ Kaip tai nustatyta Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 17-447; 2004, Nr. 171-6295) 8 straipsnio 2 dalyje, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių, patvirtintų Vyriausybės 2005 m. birželio 14 d. nutarimu Nr. 647 (Žin., 2005, Nr. 75-2725), 48 punkte.

draudimo įmokas už visą kalendorinio mėnesio laikotarpį, jam bus įskaitytas valstybinio socialinio draudimo stažas už visą mėnesį.

6.9. Kur mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos?

Valstybinio socialinio draudimo įmokos pavedimu (atėjus į banką ar elektroninės bankininkystės būdu) arba pašto perlaida sumokamos į Fondo valdybos teritorinio skyriaus nurodytą banko sąskaitą Lietuvos Respublikos teritorijoje. Mokėjimo dokumentuose turi būti nurodytas draudžiamą asmens kodas arba draudėjo kodas (tais atvejais, kai asmuo neturi asmens kodo, jis turi kreiptis į Fondo valdybos teritorinį skyrių dėl draudėjo kodo suteikimo), taip pat - įmokos pavadinimas ir kodas. Smulkesnę informaciją galima rasti www.sodra.lt.

6.9.1. Valstybinio socialinio draudimo įmokų kodų sąrašas

Įmokų pavadinimas	Įmokos (kodas)	Delspinigiai (kodas)	Baudos (kodas)	Apdraustieji, kuriems patiems mokant įmokas reikia nurodyti atitinkamus kodus
Pensijų socialiniam draudimui tik pagrindinei pensijos daliai 50 % bazinės pensijos	261	262	263	Asmenys, kurie vykdo individualią veiklą, turėdami verslo liudijimą
Atidėtų Valstybinio socialinio draudimo fondui mokėtinų sumų įmokos	273	274	275	Draudėjai, mokantys įmokas pagal įsiskolinimo sumokėjimo atidėjimo sutartis

Atkreipiame dėmesį į tai, kad, mokant valstybinio socialinio draudimo įmokas, delspinigius, baudas, turi būti nurodyti skirtingi įmokų kodai.

Asmenys, dirbantys pagal verslo liudijimus ir sudarę įmokų įsiskolinimo Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui sumokėjimo atidėjimo ir delspinigių mokėjimo atidėjimo sutartis, mokėjimo pavedimuose turi nurodyti atidėtų valstybinio socialinio draudimo fondui mokėtinų sumų įmokų kodus.

Jei asmuo įsigyto verslo liudijimo galiojimo metu praranda teisę nemokėti valstybinio socialinio draudimo įmokų (asmuo atleidžiamas iš darbo, pasibaigia nustatytas neįgalumas), tai jis privalo apie tai pranešti Fondo valdybos teritoriniam skyriui ir sumokėti įsiskolinimą už likusį verslo liudijimo galiojimo laiką per 5 darbo dienas.

TVMI, išduodama naują ar pratęsdama anksčiau įsigytą verslo liudijimą asmeniui, patikrina asmens įsiskolinimą valstybinio socialinio draudimo fondui (toliau - Fondui) bei verslo liudijimą įsigyjant (ar pratęsiant) trumpesniai kaip 3 mėnesių laikotarpiui informuoja apie prieš verslo liudijimo įsigijimą Fondui privalomą sumokėti įmokos sumą.

Verslo liudijimas neišduodamas (nepratęsiamas), jei asmuo iki veiklos pradžios (pratęsiamo pirmojo veiklos laikotarpio (jei prašyme nurodyti keli veiklos laikotarpiai) pradžios) nesumoka Fondui turėto įsiskolinimo arba socialinio draudimo įmokos sumos, kai verslo liudijimą įsigyja (ar pratęsia) trumpesniai kaip 3 mėnesių laikotarpiui.

VII. Privalomojo sveikatos draudimo įmokų sumokėjimas

Visi gyventojai, kurie įsigiję verslo liudijimus vykdo individualią veiklą, kas mėnesį moka fiksuotas 9 procentų minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas (2007 m. gruodžio 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ Nr. 1368 (Žin., 2007, Nr. 137-5592) nuo 2008 m. nustatyta minimalioji mėnesinė alga - 800 Lt, todėl mėnesinė privalomojo sveikatos draudimo įmoka lygi 72 Lt (9 procentai x 800 Lt) už mėnesį.

Privalomojo sveikatos draudimo įmokų neprivalo mokėti patalpų nuomos verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kadangi nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos veikla nelaikoma individualia veikla.

Privalomojo sveikatos draudimo įmoka už atitinkamą mėnesį sumokama iki to mėnesio paskutinės dienos.

Privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokėtojai gali apskaičiuoti bei sumokėti ir ateinančių laikotarpių įmokas.

Privalomojo sveikatos draudimo įmokos šioje draudžiamųjų kategorijoje skaičiuojamos verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu. Fiziniai asmenys, įsigiję verslo liudijimą laikotarpiui, trumpesniame nei vienas mėnuo, už šį laikotarpį moka mėnesinę, 9 procentų minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmoką.

Fiziniai asmenys, kurie vykdo individualią veiklą įsigiję verslo liudijimą, privalomojo sveikatos draudimo įmokas už mėnesius, kuriais jie gauna pajamas, nurodytas Sveikatos draudimo įstatymo 17 straipsnio 1 ir 2 dalyse arba (ir) yra asmenys, laikomi apdraustaisiais privalomuoju sveikatos draudimu valstybės lėšomis (Sveikatos draudimo įstatymo 6 str. 4 dalis), turi teisę sumokėti kartą per metus, tačiau ne vėliau kaip iki kitų metų, einančių po mokestinio laikotarpio, gegužės 1 dienos.

Gyventojams, vykdantiems individualią veiklą pagal verslo liudijimus, PSD įmokų mokėti nereikia, jeigu jie tuo metu yra apdrausti socialiniu (įskaitant sveikatos) draudimu kitoje Europos Sąjungos ar Europos Ekonominės Erdvės valstybėje narėje ar Šveicarijoje ir, paprašius, gali tai įrodyti.

Fizinių asmenų, kurie įsigiję verslo liudijimus vykdo individualią veiklą, metinė privalomojo sveikatos draudimo įmoka negali būti mažesnė kaip 9 procentai 12 minimaliųjų mėnesinių algų, galiojančių tų metų kiekvieno atitinkamo mėnesio paskutinę dieną, dydžio.

Nuo 2011 m. sausio 1 d. gyventojams, vykdantiems individualią veiklą įsigijus verslo liudijimus, kurie patenka į apdraustųjų valstybės lėšomis sąrašą ir (ar) gauna su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų, PSD įmokos skaičiuojamos proporcingai išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpiui, t. y. PSD įmokos mokamos tik už tas kalendorinio mėnesio dienas, kurios nurodytos įsigytame verslo liudijime (t. y. kuriomis galioja verslo liudijimas). Dienos įmoka bus apskaičiuota proporcingai (kalendorinio mėnesio įmokos dydis dalijamas iš to mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus ir dauginama iš verslo liudijime nurodytų to mėnesio dienų skaičiaus).

Privalomojo sveikatos draudimo įmokos sumokamos į VMI biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą. Mokėjimo dokumente turi būti nurodomas įmokos kodas: **1891**.

Valstybinės mokesčių inspekcijos renkami mokesčiai, rinkliavos ir įmokos mokami į biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas:

Nr. **LT247300010112394300**, esančią banke „Swedbank“, AB, Banko kodas 73000, SWIFT kodas HABALT22.

Nr. **LT12 2140 0300 0268 0220**, esančią banke Nordea Bank Finland Plc Lietuvos skyrius, Banko kodas 21400, SWIFT kodas NDEALT2X.

Lėšų gavėjas Valstybinė mokesčių inspekcija prie LR FM, juridinio asmens kodas 188659752.

VIII. Pajamų, gautų iš veiklos pagal verslo liudijimą, deklaravimas

8.1. Ar gyventojas turi teikti pajamų mokesčio deklaraciją?

Nuolatinis Lietuvos gyventojas, per mokestinį laikotarpį (kalendorinius metus), tiek gavęs, tiek negavęs pajamų iš veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, privalo iki kitų metų gegužės 1 dienos pateikti metinę pajamų deklaraciją GPM308.

Fizinis asmuo, įrašytas verslo liudijime ir kartu vykdamas tą veiklą, gautų pajamų deklaruoti neprivalo. Visas iš tokios veiklos gautas pajamas turi deklaruoti verslo liudijimą įsigijęs gyventojas.

8.2. Kokios formos deklaraciją pildyti ir teikti?

Jei per mokestinį laikotarpį pajamos gautos tik iš veiklos pagal verslo liudijimą, tai turi būti pildoma GPM308 formos deklaracija ir jos priedas GPM308V. Jeigu gyventojas per kalendorinius metus gavo ir kitokių pajamų, tai turi būti pildomi ir kiti GPM308 formos deklaracijos priedai. Plačiau skaityti Metinės pajamų deklaracijos GPM308 formos ir jos priedų užpildymo, pateikimo bei tikslinimo taisyklės²¹.

8.3. Ar iš veiklos pagal verslo liudijimą pajamų galima atimti patirtas veiklos išlaidas ir pasinaudoti pajamų mokesčio lengvatomis?

Deklaruojant pajamas iš veiklos pagal verslo liudijimą, jokios su ta veikla susijusios išlaidos neatimamos. Gyventojas patirtų išlaidų suma neturi įtakos fiksuoto pajamų mokesčio, sumokėto už verslo liudijimą, dydžiui. Gyventojas, gaudamas pajamas tik iš veiklos pagal verslo liudijimą, **negalės** pasinaudoti lengvatomis, leidžiančiomis atimti iš pajamų tam tikras gyventojas patirtas išlaidas²².

Gyventojui, gaunančiam pajamas tik iš veiklos pagal verslo liudijimą, yra netaikomi neapmokestinamieji pajamų dydžiai (NPD) ir papildomi neapmokestinamieji pajamų dydžiai (PNPD)²³.

8.4. Ar pajamos, gautos iš veiklos pagal verslo liudijimą, įskaitomos į gautas gyventojas metines pajamas?

GPMĮ 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad nuo pajamų iš veiklos pagal verslo liudijimą, fiksuoto dydžio pajamų mokestis sumokamas iš anksto, įsigyjant verslo liudijimą. Sumokamo fiksuoto pajamų mokesčio dydis nepriklauso nuo per metus gautos konkrečių pajamų sumos.

Pagal GPMĮ 16 straipsnio nuostatas, pajamos, apmokestintos įsigijus verslo liudijimą, neįskaitomos apskaičiuojant gyventojas metines apmokestinamasias pajamas. Todėl iš veiklos pagal verslo liudijimą gautos pajamos neįskaitomos į gautų metinių pajamų sumą. Vadinasi, apskaičiuojant gyventojas taikytiną metinį neapmokestinamąjį pajamų dydį (MNPĐ), neturi būti įskaitomos pajamos, gautos iš veiklos pagal verslo liudijimą.

IX. Iki 2 proc. pajamų mokesčio sumos skyrimas paramai ir iki 1 proc. - politinėms partijoms

Nuolatinis Lietuvos gyventojas, sumokėjęs fiksuoto dydžio gyventojų pajamų mokestį už verslo liudijimą, gali iki 2 proc. sumokėto mokesčio skirti paramai ir iki 1 proc. - politinėms partijoms.

Paramą galima suteikti Lietuvos vienietams, turintiems teisę pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą gauti paramą, kurių veiklos tikslas nėra pelno siekimas, o gautas pelnas negali būti skiriamas jų steigėjams, dalininkams ar nariams. Pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymo nuostatas nurodyti juridiniai asmenys, išskyrus tradicines Lietuvos religines bendruomenes, bendrijas ir centrus, turi teisę gauti paramą tik labdaros ir paramos įstatymo nustatyta tvarka gavę paramos gavėjo statusą (toliau - paramos gavėjai). Juridinių asmenų, turinčių teisę gauti paramą, duomenis galima rasti VMI prie FM svetainėje www.vmi.lt (Titulinis>Duomenų bazės>Paramos gavėjų duomenys).

Iki 1 proc. pajamų mokesčio dalis gali būti skiriama Juridinių asmenų registre įregistruotai politinei partijai, atitinkančiai įstatymų reikalavimus dėl politinės partijos narių skaičiaus ir kuriai nėra pradėta pertvarkymo arba likvidavimo procedūra. Politinių partijų sąrašas pateikiamas Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos interneto svetainėje http://www.tm.lt/tm/partiju_sarasai/.

²¹Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2009 m. gruodžio 15 d. įsakymas VA-96 „Dėl Metinės pajamų deklaracijos GPM308 formos ir jos priedų užpildymo, pateikimo bei tikslinimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 152-6865).

²² Šių išlaidų sąrašas, pateiktas GPMĮ 21 straipsnio 1 dalyje.

²³ Plačiau apie neapmokestinamuosius pajamų dydžius žr. GPMĮ 20 str.

Nuolatinis Lietuvos gyventojas gali skirti iki 2 proc. sumokėto pajamų mokesčio dalį vienam ar keliems paramos gavėjams ir iki 1 proc. - vienai ar kelioms politinėms partijoms. Skiriantis paramą gyventojas turi pateikti FR0512 forma (2 versija), kuri patvirtinta 2003 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. V-45 „Dėl Prašymo pervesti pajamų mokesčio dalį vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (arba) politinėms partijoms FR0512 formos, papildomo lapo FR0512P formos užpildymo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 16-688; 2012, Nr. 24-1140).

X. Gyventojų registravimosi PVM²⁴ mokėtojais ir PVM mokėjimo prievolės

10.1. Dėl prekių tiekimo ir paslaugų teikimo atsirandančios prievolės

10.1.1. Kada veiklą pagal verslo liudijimą vykdančias gyventojas privalo registruotis PVM mokėtoju?

Gyventojai, kurie vykdo veiklą pagal verslo liudijimą, PVM mokėtojais turi užsiregistruoti, jeigu per metus (per paskutiniuosius 12 mėnesių) bendra už parduotas prekes ir/ar suteiktas paslaugas gauta ar gautina atlygio suma buvo didesnė kaip 155000 Lt (iki 2011-12-31 šis dydis buvo 100 000 Lt.)

Pavyzdys

gyventojas nuo 2011 m. kovo mėnesio verčiasi tekstų vertimo veikla, teikdamas paslaugas šalies teritorijoje Lietuvos apmokestinamiesiems asmenims. 2011 m. kovo - gruodžio mėnesiais jo atlygis iš tekstų vertimo veiklos buvo 95 000 Lt. 2012 m. vasario mėnesį iš šios veiklos gauta 85 000 Lt.

Šiam asmeniui 2012 m. vasario mėnesį atsirado prievolė registruotis PVM mokėtoju, nes, atlygis už per paskutiniuosius 12 mėnesių šalies teritorijoje suteiktas tekstų vertimo paslaugas sudarė 180 000 Lt, t.y. viršijo registravimuisi PVM mokėtoju nustatytą 155 000 Lt ribą, bei už paslaugas, dėl kurių teikimo nurodytoji riba buvo viršyta, skaičiuoti ir mokėti į biudžetą PVM.

Tarkime, pavyzdyje pateiktu atveju, gyventojas vasario mėnesį už suteiktas vertimo paslaugas išrašė 3 sąskaitas faktūras: vasario 5 d. - 10 000 Lt, vasario 15 d. - 40 000 Lt, o vasario 25 d. - 35 000 Lt sumai. Taigi, registravimuisi PVM mokėtoju 155 000 Lt riba buvo viršyta dėl paskutiniojo vasario mėnesio paslaugų teikimo sandorio, t.y. dėl 35 000 Lt.

Todėl, pavyzdyje pateiktu atveju, gyventojui atsirado ne tik prievolė registruotis PVM mokėtoju, bet ir už paslaugas, dėl kurių teikimo buvo viršyta registravimuisi nustatyta riba (nuo 35 000 Lt) apskaičiuoti PVM ir jį sumokėti į biudžetą. Pavyzdyje pateiktu atveju, tai sudarytų 6 074 Lt (35 000 x 21 proc. / (100 proc. + 21 proc.))

10.1.2. Kaip apskaičiuojama į biudžetą mokėtina PVM suma, kai PVM mokėtoju neįsiregistravusio gyventojų metų (paskutinių 12 mėnesių) pajamos iš veiklos pagal verslo liudijimą yra didesnės kaip 155 000 Lt?

PVM prievolė gyventojui, kuris, viršijęs privalomą 155 000 litų sumą, neįsiregistravo PVM mokėtoju, skaičiuoti ir mokėti į biudžetą PVM gali atsirasti kiekvieną mokestinį laikotarpį, jeigu 12 paskutiniųjų mėnesių atlygis už šalies teritorijoje patiektas prekes ir/arba suteiktas paslaugas viršijo registravimuisi nustatytą 155 000 Lt ribą. Pavyzdys, kaip skaičiuojama mokėtina į biudžetą PVM suma pateiktas leidinio 10.1.1. punkte.

10.1.3. Nuo kada PVM mokėtoju neįsiregistravęs gyventojas turi pradėti skaičiuoti į biudžetą mokėtiną PVM?

PVM turi būti skaičiuojamas už tą mėnesį, kurį buvo viršyta PVM registravimui nustatyta 155 000 Lt atlygio suma.

²⁴ Pridėtinės vertės mokestis.

Tuo atveju, jeigu 12 paskutinių mėnesių atlygis už šalies teritorijoje patiektas prekes ir/arba suteiktas paslaugas neviršijo registravimuisi nustatytos 155 000 Lt ribos, tai gyventojui nėra prievolės registruotis PVM mokėtoju ir skaičiuoti bei mokėti į biudžetą PVM.

Pavyzdys

Gyventojas pagal verslo liudijimą šalies teritorijoje nuo 2011 m. kovo mėnesio prekiaavo avalyne. Jo pajamos per 12 paskutinių mėnesių (2011 m. kovo-gruodžio ir 2012 m. sausio - vasario mėnesiais (imtinai)) sudaro 140 000 Lt, t.y. nebuvo viršyta 155 000 Lt riba. Todėl gyventojui nėra prievolės registruotis ir skaičiuoti bei mokėti į biudžetą PVM.

Tarkime, kad sekantį 12 paskutinių mėnesių laikotarpį (2011 m. balandžio - gruodžio ir 2012 m. sausio - kovo mėnesiais (imtinai)) gavo 30 000 Lt pajamų, ir 12 paskutinių mėnesių pajamos sudarė pvz., 160 000 Lt, t.y. šį laikotarpį jo pajamos viršijo 155 000 Lt ribą. Todėl gyventojui yra prievolė registruotis PVM mokėtoju ir nuo prekių vertės, dėl kurių tiekimo buvo viršyta registravimuisi nustatyta riba, apskaičiuoti ir sumokėti į biudžetą PVM. Kaip nustatyti dėl kurių prekių tiekimo buvo viršyta 155 000 Lt pajamų riba, žr. leidinio 10.1.1 punkto pavyzdyje.

10.2. Prievolės, atsirandančios dėl prekių įsigijimo iš kitų valstybių narių

10.2.1. Kada atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtojais dėl prekių įsigijimų iš kitų valstybių narių?

PVM mokėtojais privalomai registruojami prekes (išskyrus naujas transporto priemones ir (arba) akcizais apmokestinamas prekes) iš kitų valstybių įsigyjantys, individualia ar profesine veikla besiverčiantys Lietuvos fiziniai asmenys, nors jų atlygis iš vykdomos ekonominės veiklos per paskutinius 12 mėnesių nebuvo didesnis kaip 155 000 Lt. Verslo liudijimą įsigijusiam gyventojui prievolė registruotis PVM mokėtoju atsiranda, jeigu jo per praėjusius kalendorinius metus iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertė buvo didesnė kaip 35 000 Lt ir jei einamaisiais metais jis numato įsigyti prekių ir įsigyjamų prekių vertė viršys 35 000 Lt sumą.

Skaičiuojant iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertę, reikia atsižvelgti tik į tokių prekių vertę, kurių pardavėjai savo šalyje yra įregistruoti PVM mokėtojais ir neatsižvelgiama į tokių prekių vertę, kurios: **kitoje** valstybėje buvo apmokestintos taikant specialią apmokestinimo schemą (maržą); jeigu būtų tiekiamos Lietuvoje, tai joms būtų taikomas 0 procentų PVM tarifas ar būtų neapmokestinamos PVM.

Pavyzdys

Verslo liudijimą turintis gyventojas verčiasi drabužių prekyba šalies teritorijoje esančiose prekyvietėse. Jis PVM mokėtoju neįsiregistravęs, nes per paskutinius 12 mėnesių atlygis už parduotas prekes nebuvo didesnis kaip 155 000 Lt. 2011 m. iš Lenkijos šis asmuo įsigijo prekių už 20 000 Lt, 2012 m. sausio mėnesį už 15 000, o vasario mėnesį už 25 000 Lt.

Taigi, per 2011 kalendorinius metus gyventojas įsigijo prekių mažiau kaip už 35 000 Lt, todėl jam nebuvo prievolės įsiregistruoti PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimo.

Per 2012 m. du mėnesius šis gyventojas iš kitos valstybės narės įsigijo prekių daugiau kaip už 35 000 Lt, todėl 2012 m. vasario mėnesį tokiam gyventojui yra prievolė registruotis PVM mokėtoju ir už vasario mėnesį apskaičiuoti ir sumokėti į biudžetą PVM už visas įsigytas prekes, dėl kurių įsigijimo buvo viršyta 35 000 Lt riba.

Pažymėtina, kad gyventojas, įsiregistravęs PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimų iš kitos valstybės narės, turi skaičiuoti visų savo šalies teritorijoje tiekiamų prekių ir/ar teikiamų paslaugų pardavimo PVM, neatsižvelgiant į tai, kad paskutinių 12 mėnesių atlygis nebuvo didesnis kaip 155 000 Lt.

10.2.2. Kokios prievolės atsirastų gyventojui, turėjusiam registruotis PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimų iš kitų valstybių narių, tačiau juo neįsiregistravusiam?

Jeigu gyventojas, atsiradus prievolei registruotis PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimo iš kitų valstybių narių, PVM mokėtoju neįsiregistruoja, tai:

- kitų valstybių narių įmonės ir gyventojai (kurie savo šalyse vykdo ekonominę veiklą ir yra įsiregistravę PVM mokėtojais) Lietuvos gyventojui parduodamas prekes apmokestintų taikydami savo šalyse nustatytą PVM tarifą,
- Lietuvos gyventojas nuo iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertės (be kitose valstybėse narėse sumokėto PVM) privalėtų apskaičiuoti ir sumokėti į Lietuvos biudžetą, taikydamas standartinį ar lengvatinį, jeigu toks nustatytas įsigytoms prekėms, PVM tarifą.
- nuo tos dienos, kurią privalėjo registruotis PVM mokėtoju, gyventojas privalėtų skaičiuoti savo parduodamų prekių ir/ar suteikiamų paslaugų pardavimo PVM ir sumokėti jį į Lietuvos biudžetą,
- parduodamų prekių ir/ar suteikiamų paslaugų pardavimo PVM ir sumokėti jį į Lietuvos biudžetą,

XI. Rekomenduojami leidiniai

Leidiny „Ką turėtų žinoti turgaviečių prekyautojai operatyvaus patikrinimo metu ir apie prekių įsigijimo dokumentus“

Leidiniai apie PVM prievolės, ekonominę veiklą vykdančiams asmenims (įskaitant gyventojus, įsigijusius verslo liudijimus):

- Atmintinė fiziniams asmenims apie pridėtinės vertės mokesčių
 - Ar reikia registruotis PVM mokėtoju?
 - Asmenų, kurie nėra registruoti PVM mokėtojais, PVM prievolės.
 - Prievolė pirkėjui apskaičiuoti įsigytų iš užsienio prekių ir paslaugų PVM
- Leidiny "2 PROC. GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO - PARAMAI"

Informuojame, kad konsultacijas mokesčių klausimais bei bendrąją informaciją teikia VMI prie FM Mokesčių informacijos departamentas konsultavimo telefonais 1882 (jei skambina iš TEO, OMNITEL, BITĖ, TELE2 tinklų) arba 8 700 55 882 (jei skambina iš kitų tinklų). Skambinant iš užsienio numeriu +370 5 2553190, už skambučius mokama įprastu tarifu.
